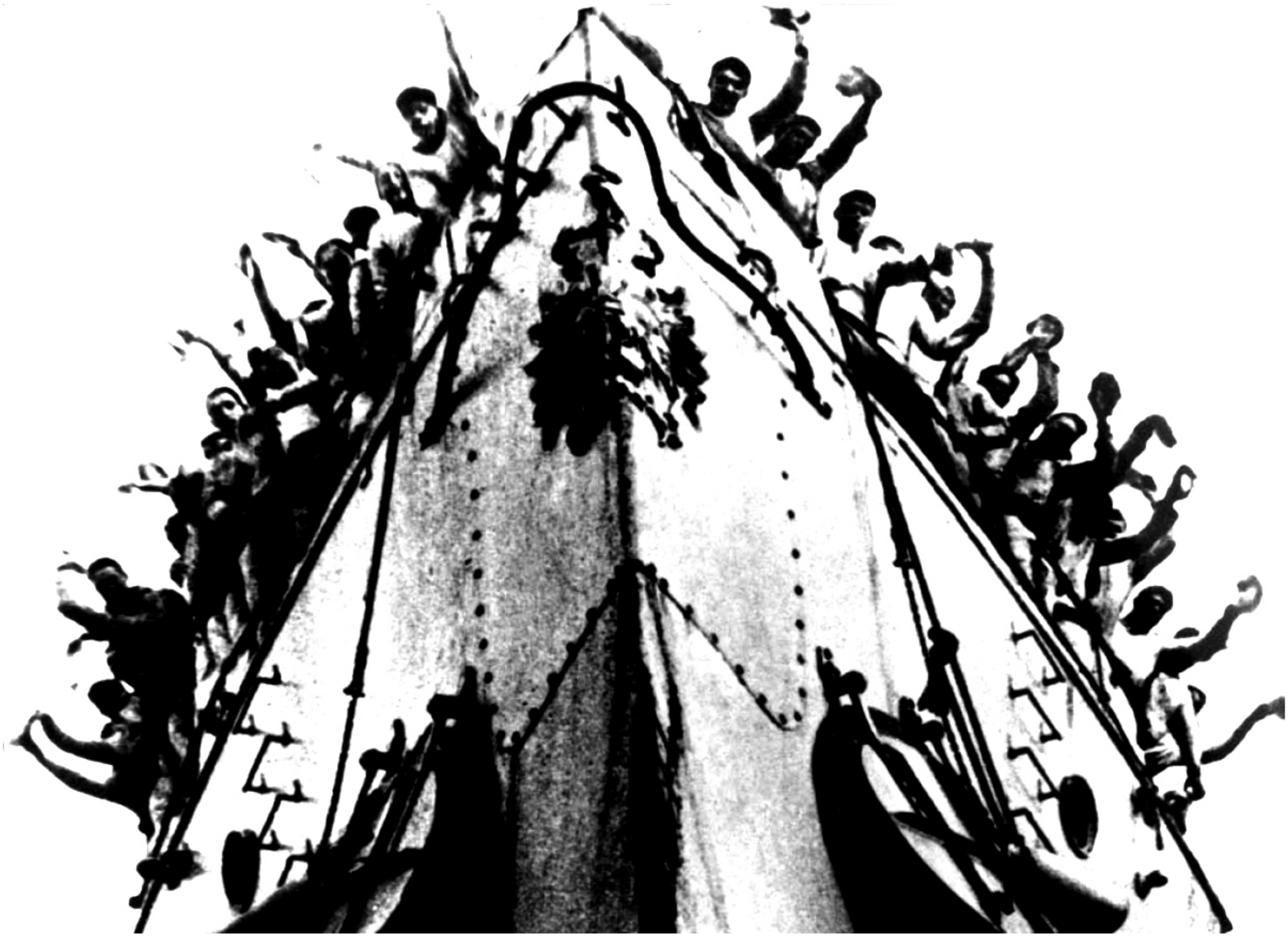
η σφήκα

που γυρνάει και τσιμπάει

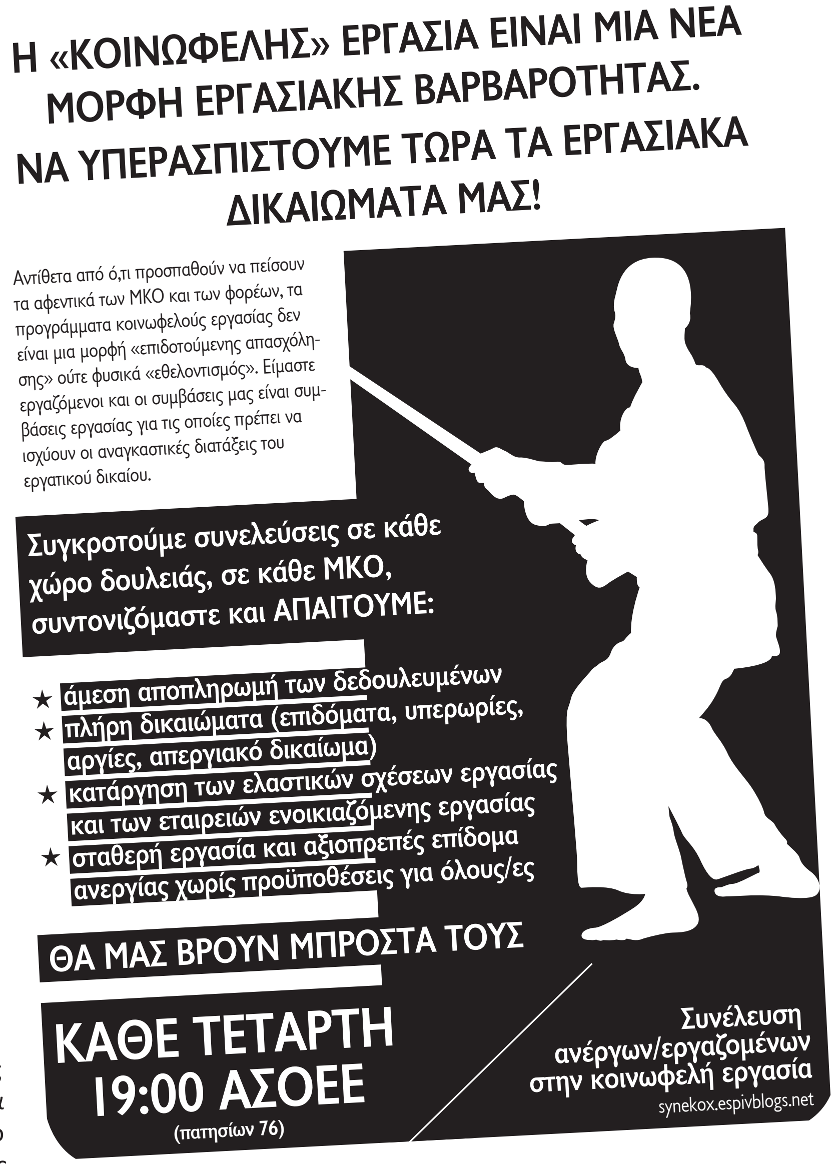
Μια έκδοση της Σ.υνέλευσης για την Κυ.κλοφορία των Α.γώνων / Τεύχος 4 - Ιανουάριος 2013

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΑ ΒΑΣΙΚΑ: ΠΟΛΕΜΟ ΣΤΑ ΑΦΕΝΤΙΚΑ

“Κοινωφελής εργασία”: η κατάργηση της μισθωτής εργασίας από τα αφεντικά

προσωρινοί, ενοικιαζόμενοι, απλήρωτοι και τσαμπουκαλεμένοι

Επισφαλείς εργαζόμενοι, «ωφελούμενοι», άνεργοι ας μας πει κάποιος τελικά τι θα είμαστε τα επόμενα 2 χρόνια να ξέρουμε… Το μόνο σίγουρο είναι ότι όταν βρισκόμαστε σε μια παρέα χρειαζόμαστε τουλάχιστον ένα 10λεπτο για να εξηγήσουμε τι δουλειά κάνουμε.

«Ωφελούμενοι» λοιπόν… μμμ, και τι είναι αυτό; Μέχρι τώρα ξέραμε ότι είμαστε εργαζόμενοι, επισφαλείς εργαζόμενοι κλπ. Και εύλογα αναρωτιόμαστε τώρα τι έγινε και μας φαίνεται αυτονόητη η συνθήκη της επισφάλειας και επιπλέον καλούμαστε να εξηγήσουμε τι εστί «ωφελούμενος». «Ωφελούμενοι» λοιπόν είμαστε αυτοί οι οποίοι δουλεύουμε σε Δήμους, νοσοκομεία και άλλους φορείς του Δημόσιου τομέα με 5μηνη σύμβαση ορισμένου χρόνου. Το αφεντικό σου σε αυτή την περίπτωση δεν είναι ο δημόσιος φορέας που πας κάθε μέρα (θεωρείται έμμεσος εργοδότης) άλλα μια ΜΚΟ (άμεσος εργοδότης) που σε έχει προσλάβει μέσω ΑΣΕΠ. Ο παρεχόμενος από τα προγράμματα ΕΣΠΑ μισθός είναι 25 ευρώ τη μέρα ή 625 ευρώ τον μήνα αν δουλέψεις όλες τις προβλεπόμενες μέρες. Αν δηλαδή αρρωστήσεις, λείψεις μια Δευτέρα από τη δουλειά ή τολμήσεις (άκουσον, άκουσον) να απεργήσεις σου αφαιρείται το ανάλογο 25ευρω. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα άμεσου εργοδότη που ακούει στο όνομα «Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ» έχει φροντίσει μάλιστα να κατοχυρώσει στις συμβάσεις της την πρόβλεψη ότι στις 5 απουσίες παύεις να είσαι «ωφελούμενος». Με αυτόν τον τρόπο επιστρέφεις πιο γρήγορα στην βάση εκκίνησης και ταυτόχρονο τελικό προορισμό όλων των νέων μορφών εργασίας του σύγχρονου καπιταλισμού: Την χωρίς επίδομα ανεργία.

Σε αυτό το σημείο λοιπόν αναρωτιόμαστε: πρόκειται για μια νέα μορφή stage; Η λογική του «συμβασιούχου δημοσίου» είναι κοινή, μόνο που εδώ έχουμε και ενοικιαζόμενη εργασία (θυμηθείτε Κούνεβα, MANPOWER, ADECCO). Η ΜΚΟ, δηλαδή, για την οποία εργαζόμαστε κερδίζει 5% κεφαλικό φόρο από τον μισθό μας για το «όφελος» που μας προσφέρει.

Το επόμενο κομβικό ερώτημα για να κατανοήσουμε τι σκατά κάνουμε είναι να ανιχνεύσουμε τι βρώμικο έχουν πάλι στο μυαλό τους τα πολλά αφεντικά μας (κράτη, ΜΚΟ, ιδιωτικό κεφάλαιο πίσω από ΜΚΟ, αντιμνημονιακοί δήμαρχοι και εργατοπατέρες, «πράσινοι φιλάνθρωποι» και λοιπό κακό συναπάντημα). Αρχικά, όταν το ψάξαμε λίγο, βρήκαμε ότι αυτή η νέα μορφή εργασίας θεσμοθετήθηκε από το πρώτο μνημόνιο, τον Μάιο του 2010. Εκείνη τη χρονική περίοδο, η διαλεκτική των από τα πάνω περί «εθελοντισμού και «πράσινης ανάπτυξης» μεταφραζόταν σε εν μια νυκτί στήσιμο ΜΚΟ, έτσι ώστε το «βαθύ πράσινο» (γαλάζιο, ροζ…) κράτος να συμμετάσχει (αφιλοκερδώς!) στο μεταμοντέρνο σκλαβοπάζαρο. Όταν το ψάξαμε λίγο παραπάνω βρήκαμε κάτι πιο ενδιαφέρον. Ότι οι εργασιακές συνθήκες που βιώνουμε αποτελούν «βλαχοελληνική» αντιγραφή ρυθμίσεων που γεννήθηκαν στις ΗΠΑ και Μ. Βρετανία. Η στρατηγική από πίσω ονομάζεται «workfare», μια λέξη ομόηχη με τη λέξη welfare (που σημαίνει κοινωνικά επιδόματα, βλ. και welfare state, δηλαδή κράτος πρόνοιας), και στόχος ήταν να μετακινηθούν οι δέκτες των επιδομάτων ανεργίας προς την εργασία, καθώς και να περάσουν προνοιακές δομές από τον έλεγχο του δημοσίου στον έλεγχο ιδιωτικών φορέων με Μη-Κυβερνητικό προσωπείο. Μ’ ένα σμπάρο πολλά τρυγόνια: Οι κρατικές δαπάνες για κοινωνική πρόνοια εκμηδενίζονται, τα

επιδόματα ανεργίας μετατρέπονται σε επιδόματα εργασίας, η οργανωτική δύναμη των συνδικάτων του δημοσίου τομέα πλήττεται εκτός κι αν αυτά θελήσουν να διατηρήσουν τα διαμεσολαβητικά τους προνόμια μετατρεπόμενα σε ΜΚΟ/ εργοδότες «ωφελούμενων» και το ιδιωτικό κεφάλαιο με τη φιλανθρωπική του μάσκα έρχεται να καλύψει πάγιες και διαρκείς ανάγκες, με το αζημίωτο βεβαίως-βεβαίως.

Οπότε ο «ωφελούμενος» είναι απλά ένας καινούργιος όρος έτσι ώστε να παρακάμψουν τα εργασιακά μας δικαιώματα; Ναι, είναι η απάντηση σε πρώτη φάση και συνηγορεί και η Επιθεώρηση Εργασίας, που δεν αναγνωρίζει τις προσφυγές μας μέχρι στιγμής. Αλλά το ζήτημα δεν είναι μόνο αυτό. Το ζήτημα είναι να αποξενωθούμε τελείως από την έννοια του όρου εργαζόμενος και ό,τι σημαίνει αυτό. Το ζήτημα είναι να αποδομηθεί η έννοια της εργασίας και να επαναπροσδιοριστεί με νέους όρους. Έχουμε λοιπόν μια συνθήκη εργασίας που υποτίθεται δεν αφορά τον κόσμο της εργασίας γιατί δεν μιλάμε για εργασία άλλα για κοινωνικό έργο. Η καθαριότητα π.χ. στο Πεδίον του Άρεως είναι κοινωνικό έργο για τον Δήμο Αθηναίων και για την ΜΚΟ και όχι εργασία. Η ελαστικοποίηση των ζωών μας δεν αρκεί, γιατί έτσι, έστω και για κάποια χρονικά διαστήματα, θεωρούμαστε εργαζόμενοι κι έχουμε διάφορων ειδών απαιτήσεις. Τα αφεντικά ουσιαστικά οικειοποιούνται και αντιστρέφουν τα προλεταριακά μας προτάγματα. Εμείς δεν είμαστε που λέγαμε «κάτω η μισθωτή εργασία», «δε θα γίνουμε δημόσιοι υπάλληλοι σαν τους γονείς μας», «θα επιβιώσουμε αλλάζοντας δουλειές και δουλεύοντας όσο το δυνατόν λιγότερο»; Και να που έρχεται το κράτος που καταργεί θεσμικά τη μισθωτή εργασία, μας αρνείται την ιδιότητα του δημόσιου υπαλλήλου, μας αναγκάζει να αλλάζουμε δουλειές και να δουλεύουμε όλο και λιγότερο. Και κάπως έτσι καταλήγουμε να δουλεύουμε και να λέμε κι ευχαριστώ για το «όφελος» που μας προσφέρεται ή αλλιώς ΠΕΙΘΑΡΧΟΥΜΑΣΤΕ.

Όλα αυτά στην ελληνική συνθήκη που μέχρι στιγμής ονομάζεται «Προγράμματα Κοινωφελής Εργασίας μέσω ΕΣΠΑ» μεταφράζονται σε σταδιακή αντικατάσταση του μόνιμου προσωπικού του δημοσίου (που τίθεται σε «διαθεσιμότητα») από «ωφελούμενους», σε εκτεταμένη καθυστέρηση πληρωμών αυτών και σε καταστρατήγηση των βασικών διατάξεων του εργατικού δικαίου που γνώριζαν οι γονείς μας (άδειες -ασθενείας και μη-, επιδόματα, απεργίες, δουλειά το Σ/Κ, συνθήκες ασφαλείας στον εργασιακό χώρο κ.α.). Το θεσμικό καθεστώς μέχρι στιγμής παλαντζάρει ανάμεσα στο «γκρίζο καθεστώς» του «δεν ισχύουν οι διατάξεις που απορρέουν από τη Συλλογική Σύμβαση Εργασίας της ΓΣΕΕ», χωρίς να συγκεκριμενοποιούνται οι διατάξεις που ισχύουν, και στη θεσμική συγκεκριμενοποίηση της απουσίας δικαιωμάτων στις συμβάσεις της… πρωτοπόρας ΓΣΕΕ. Οπότε έχει μεγάλο κινηματικό ενδιαφέρον να δούμε και τον αγώνα που έχει ξεκινήσει γύρω από το ζήτημα της κοινωφελούς εργασίας, γιατί ενδέχεται αυτός να καθορίσει και τις κινήσεις των αφεντικών στα πλαίσια πάντα της αναδιαρθρωτικής στρατηγικής που σκιαγραφήσαμε.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζομένων σε αυτά τα προγράμματα ξεκίνησε να εργάζεται σε Δήμους, Νοσοκομεία και άλλους χώρους, μέσα καλοκαιριού με αρχές Σεπτέμβρη του 2012. Αρχές του φθινοπώρου έχουμε στην Αθήνα την δημιουργία της συνέλευσης με όνομα «Συνέλευση Ανέργων/ Εργαζομένων στην κοινωφελή εργασία» μετά από κάλεσμα της συλλογικότητας «Άνεργοι/ες από τις γειτονιές της Αθήνας». Παράλληλα με τη συγκρότηση της συνέλευσης είδαμε πολλούς εργαζόμενους σε διαφορετικές ΜΚΟ ανά την Ελλάδα να βρίσκονται, να συζητάνε και να πηγαίνουν έξω από τους άμεσους και τους έμμεσους εργοδότες τους πιέζοντας καταρχήν για το ζήτημα των δεδουλευμένων και δευτερευόντως για τα υπόλοιπα εργασιακά δικαιώματα. Είναι κατανοητό σε όλους πέραν των αφεντικών ότι, παρά το «όφελος» της 40ώρης εργασίας, όταν αυτό δε συνοδεύεται από την μηνιαία καταβολή του μισθού, δημιουργείται εκνευρισμός στις τάξεις των «ωφελούμενων», που μετά από ένα μακρύ διάστημα ανεργίας/φτώχειας, αναγκάζονται π.χ. να δανείζονται για να πάνε στη δουλειά… Αυτός ο «εκνευρισμός» πήρε διάφορες μορφές αυθόρμητου μαζικού αγώνα, από καταλήψεις δημαρχείων (Πάτρα), συγκεντρώσεις έξω από γραφεία ΜΚΟ (Καματερό/Ίλιον, Πεδίο του Άρεως), λευκές απεργίες (Ζωγράφου) μέχρι και 48ωρη απεργία/διαδήλωση (Ηράκλειο). Κι όπου ο «εκνευρισμός» μετουσιώθηκε σε αγώνα οι «ωφελούμενοι» πληρώθηκαν μια πρώτη δόση. Η πρώτη πληρωμή μέχρι στιγμής φαίνεται να αποτελεί το αγωνιστικό όριο για τις κοινότητες αγώνα που δημιουργούνται, αν δεν έχει φροντίσει το ΠΑΜΕ να τις απενεργοποιήσει ήδη στα συνδικάτα που ελέγχει. Τα υπόλοιπα ζητήματα παραμένουν δευτερεύοντα ή τακτοποιούνται πλαγίως κι έτσι κι αλλιώς μετά από λίγο το 5μηνο τελειώνει και ο «ωφελούμενος» περιμένει να διαλευκανθεί το γραφειοκρατικό ζήτημα της πληρωμής των υπόλοιπων δόσεων, που παλιά λέγονταν μισθοί…

Αν και είναι νωρίς ακόμα να μιλήσουμε για τους αγώνες ενάντια στα Κοινωφελή Προγράμματα, τη δυναμική τους και τα όρια τους, μέσα από τη συμμετοχή μας στις επιμέρους κινητοποιήσεις και στη «Συνέλευση Ανέργων/Εργαζομένων στην κοινωφελή εργασία» -που προσπαθεί να διαδραματίσει ένα συντονιστικό ρόλο σε επίπεδο πολιτικού λόγου και σύνδεσης των επιμέρους αγώνων- διαβλέπουμε κάποιους αντικειμενικούς και υποκειμενικούς σκοπέλους που πρέπει να έχουμε στο νου μας. Ένα: Λόγω της καινούριας φύσης των προγραμμάτων και του «γκρίζου» θεσμικού εδάφους, οι αγώνες πολλές φορές εξαντλούνται σε μια απαίτηση «τήρησης των νομίμων» και σε μια εναγώνια αναζήτηση «να μας πει ο εργατολόγος/η επιθεώρηση εργασίας/το συνδικάτο του ΠΑΜΕ τι πραγματικά ισχύει», κάτι που ενέχει το κίνδυνο στο μέλλον, όταν το θεσμικό πλαίσιο από «γκρίζο» να γίνει «ολόμαυρο», οι «ωφελούμενοι» εντέλει να αποδεχτούμε χωρίς κουβέντα αυτά που υπογράψαμε «νομίμως και με ελεύθερη βούληση».

Δύο: Ενώ η αυθόρμητη και μαζική φύση των κινητοποιήσεων δείχνει την απροθυμία των εργαζόμενων να αποδεχθούμε τον ρόλο των «ωφελούμενων», οι αγώνες που προκύπτουν δανείζονται το λεξιλόγιο και τα χαρακτηριστικά των μορφών αγώνα των «μονίμων» κάτι που δε θα ήταν καθόλου κακό, αν δεν συσκότιζε τη διαφορετική φύση του εργασιακού υποκειμένου που συγκροτείται. Π.χ. η απαίτηση για «μόνιμη και σταθερή εργασία» και για εγγραφή στο συνδικάτο των «μονίμων» δεν είναι

κακή ως εργαλείο σύνδεσης των αγώνων των δυο εργασιακών υποκειμένων που πλήττονται εξίσου από τ’ αφεντικά, όμως νομίζουμε ότι στο αίτημα της μονιμοποίησης μπορεί να υπολανθάνει μια ψευδαίσθηση μελλοντικής μονιμοποίησης είτε μέσω της ατομικής προϋπηρεσίας/ρουσφετιού, είτε μέσω της συλλογικής αγωνιστικής πίεσης, χαρακτηριστικά που τα έχουμε συναντήσει στους αγώνες των εργαζόμενων σε stage και των συμβασιούχων του δημοσίου. Την ίδια στιγμή, όμως, η στρατηγική των αφεντικών είναι πολύ στοχευμένη στην κατεύθυνση «18 μήνες ανεργία, 5 μήνες δουλειά» και χρειάζεται και το εργασιακό υποκείμενο να συνειδητοποιήσει τη νέα εκμεταλλευτική συνθήκη και να ανακαλύψει νέες μορφές/ δομές αγώνα αντί να έχει ψευδαισθήσεις μονιμοποίησης που τις εκμεταλλεύονται πειθαρχικά τα αφεντικά (του στυλ «κάτσε εσύ φρόνιμος και η ΜΚΟ θα εκτιμήσει την προϋπηρεσία σου στο μέλλον»).

Τρία, αλλά σχετικό με το Δύο: Το χρονικό διάστημα της οργάνωσης ενός εργατικού αγώνα δε συμβαδίζει με το σύντομο διάστημα της νέας εργασιακής συνθήκης. Υπάρχει μια προφανής αδυναμία να οργανωθείς με σταθερούς όρους όταν βρίσκεσαι σε μια συνθήκη προσωρινότητας, την οποία τα αφεντικά την γνωρίζουν πολύ καλά, και μια εργατική απάντηση από την πλευρά μας ίσως είναι η σύνδεση των χρονικά διαφορετικών φουρνιών προσωρινών, η σύνδεση ουσιαστικά των αγώνων των δυο όψεων μας: του προσωρινά εργαζόμενου και του μακροχρόνια ανέργου, γεγονός που η Συνέλευση των «ωφελούμενων» της Αθήνας το έχει συνειδητοποιήσει, όπως δείχνει και η υπογραφή της. Από την άλλη, οι εργαζόμενοι στα κοινωφελή δεν φαίνεται να έχουμε συνειδητοποιήσει ακόμα ότι όταν εργαζόμαστε είμαστε ταυτόχρονα ανακυκλώσιμοι άνεργοι, όπως κι όταν σταματάμε να δουλεύουμε παραμένουμε ανακυκλώσιμοι εργαζόμενοι.

Ας μη βιαζόμαστε όμως να προκαταβάλλουμε την ιστορία μας, αρκετό τρέξιμο μας επιβάλλουν ήδη οι σύγχρονοι ρυθμοί εργασίας! Οι αγώνες των επισφαλών ενάντια στην ενοικιαζόμενη εργασία συγκροτούνται παράλληλα με τις αναδιαρθρωτικές κινήσεις των αφεντικών και ήδη έχουν μια νηπιακή αλλά υπαρκτή ιστορία που συνδέει υπόγεια τις κινητοποιήσεις των συμβασιούχων και των εργαζόμενων στα stage, τον Δεκέμβρη του ’08 και τις διαδηλώσεις για την Κούνεβα, τους αγώνες των εργολαβικών στα πανεπιστήμια και των απογραφέων του 2011, τις συνελεύσεις βάσης σε διάφορους κλάδους του ιδιωτικού τομέα και την οργάνωση των ανέργων στο έδαφος των συνελεύσεων γειτονιών. Αν για τα αφεντικά ισχύει ότι μας έχουν ακόμα ανάγκη αλλά ταυτόχρονα περισσεύουμε ως εργατική δύναμη, στο χέρι μας είναι να τους δείξουμε ότι αυτοί που πραγματικά περισσεύουν είναι αυτοί και οι (σκατο)δουλειές που μας προσφέρουν.

Πολυεργαλείο, β

Ένας αγώνας, πολλές μάχες
Για τη μάχη στην HOL, τον αγώνα στις τηλεπικοινωνίες

Ο αγώνας σε έναν κλάδο παραγωγής περνά μέσα από τις μάχες που δίνονται σε κάθε επιμέρους εργασιακό του χώρο. Στις τηλεπικοινωνίες ο αγώνας αυτός περνά μέσα από τις μάχες που τον τελευταίο καιρό έχουν ξεσπάσει στις εταιρίες του κλάδου ενάντια στις μαζικές απολύσεις και στις μειώσεις μισθών. Γιατί η επίθεση που τα μεγάλα αφεντικά του κλάδου έχουν κηρύξει στους εργαζομένους τους φαίνεται, μέσα από τις ίδιες τους τις ενέργειες, πως είναι από κοινού σχεδιασμένη και επεκτείνεται σε ελάχιστο χρόνο με τον ίδιο, περίπου, τρόπο από τη μία εταιρία στην άλλη ανεξάρτητα από το μερίδιο που μπορεί να κατέχει η καθεμία στην αγορά, το αν εμφανίζει κέρδη ή ζημιές. Το ζητούμενό τους είναι ένα, η «μείωση του εργατικού κόστους» με κάθε κόστος και μαζί με αυτό η γενικότερη αναδιάρθρωση της παραγωγικής διαδικασίας ώστε να είναι σε θέση να διασφαλίζονται μελλοντικές προοπτικές κερδοφορίας.

Μπορεί πάντοτε η εργασία στις τηλεπικοινωνίες για τη συντριπτική πλειοψηφία των εργαζόμενων να ήταν επισφαλής και εντατικοποιημένη, όμως από το τυπικό ξέσπασμα της κρίσης κι έπειτα οι συνθήκες έχουν χειροτερεύσει δραματικά συνολικά στον κλάδο, που σε συνδυασμό με το μπαράζ των απολύσεων, τις «εθελούσιες εξόδους», τις καθυστερήσεις δεδουλευμένων και τις μειώσεις μισθών έχουν δημιουργήσει μια κατάσταση διττού αδιεξόδου. Διττού αφενός γιατί η επιδείνωση των συνθηκών εργασίας έχει εξαντλήσει σωματικά και ψυχικά τους εργαζόμενους και αφετέρου γιατί οποιαδήποτε ιδέα εξόδου από μια τέτοια κατάσταση δείχνει

απλώς εκτός πραγματικότητας στην παρούσα οικονομική συγκυρία της εκτεταμένης ανεργίας και της αβεβαιότητας. Αν σε αυτά συνυπολογίσουμε και το σχέδιο προσλήψεων συναδέλφων με μισθούς πείνας που προβλέπουν οι νέες μνημονιακές συμβάσεις εργασίας είναι εύκολο να αντιληφθεί ο οποιοσδήποτε τι σημαίνει να βρίσκεσαι μέσα στην τυχερή μειοψηφία εκείνων που ακόμα έχουν δουλειά…

Απέναντι όμως σε αυτήν την κατάσταση τον τελευταίο διάστημα έχουν αναπτυχθεί αντιστάσεις από τους εργαζόμενους που βρίσκονται στο στόχαστρο της επίθεσης της εργοδοσίας, αγώνες σε διάφορους εργασιακούς χώρους ενάντια στις μαζικές απολύσεις, στις μειώσεις μισθών, στην εκ περιτροπής εργασία, στην επιβολή νέων συμβάσεων, στη γενικότερη χειροτέρευση των εργασιακών συνθηκών, οι οποίοι έχουν εμπλέξει πολλούς συναδέλφους σε διαδικασίες αγώνα με φωτεινό παράδειγμα τον αγώνα στη Phonemarketing και πιο πρόσφατα αυτόν στη Forthnet και τη διήμερη στάση εργασίας στη HOL.

Υπάρχει μια πορεία που οδήγησε στην πετυχημένη διήμερη στάση εργασίας 18 & 19 Δεκεμβρίου στην HOL,

η οποία δεν περιορίζεται στις πιο πρόσφατες απολύσεις –που αναμφίβολα λειτούργησαν σαν αφορμές. Και αυτό γιατί απολύσεις πάντοτε γίνονταν. Όπως όμως οι αιτίες δεν ταυτίζονται απαραίτητα με τις αφορμές, έτσι και ένας συνδυασμός παραγόντων είναι αυτός που συνήθως οδηγεί σε ένα αποτέλεσμα. Οι ενδείξεις μπορεί, πολλές φορές, να είναι ορατές από πριν, τίποτε όμως δεν μπορεί να προδιαγράψει εκ των προτέρων την τροπή που θα πάρουν τα πράγματα. Εν συντομία λοιπόν, μερικές γρήγορες παρατηρήσεις αναφορικά με το πώς οδηγηθήκαμε στη διήμερη στάση εργασίας στην HOL μιλώντας όχι γενικά, αλλά από την οπτική του τεχνικού τμήματος και του τμήματος εξυπηρέτησης, που είναι και από τα πολυπληθέστερα τμήματα της εταιρίας κατέχοντας νευραλγική θέση σε αυτή (είναι αυτά που έρχονται σε άμεση επαφή με τους πελάτες εξυπηρετώντας τις εισερχόμενες κλήσεις του τηλεφωνικού κέντρου) και αυτά επίσης με τη μεγαλύτερη συμμετοχή των εργαζομένων στην κινητοποίηση.

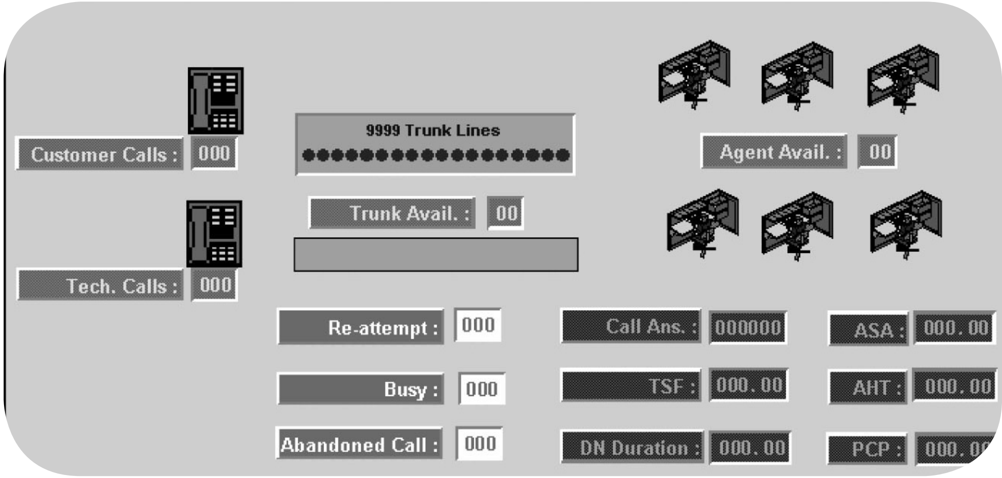
Εδώ και καιρό η εργασία έχει **εντατικοποιηθεί** πολύ περισσότερο από όσο εντατικοποιημένη ήδη ήταν. Στο τμήμα εξυπηρέτησης της εταιρίας για παράδειγμα παρόλο που πάντοτε υπήρχε η πίεση να μειωθεί η χρονική διάρκεια μιας κλήσης ώστε κατά την εργάσιμη διάρκεια να εξυπηρετείται ο μεγαλύτερος δυνατός αριθμός πελατών, το τελευταίο διάστημα οι στόχοι του τμήματος άλλαξαν ρίχνοντας αποκλειστικά το βάρος σε **ποσοτικά** κριτήρια εξυπηρέτησης. Εισήχθησαν νέες διαιρέσεις του χρόνου εργασίας και νέοι χρόνοι προς επίτευξη που θα έπρεπε να επιτυγχάνονται από όλους τους εργαζόμενους προκειμένου να εξακολουθήσουν να θεωρούνται «παραγωγικοί» από την εταιρία. Αντικείμενο ποσοτικοποίησης έγινε ακόμα και μέσα σε πόσα δευτερόλεπτα σηκώνεις το ακουστικό και απαντάς μια κλήση, κριτήριο που προστέθηκε σε μια μακρά λίστα άλλων ποσοτικοποιημένων στόχων προς επίτευξη. Μέσα στο καλοκαίρι με meetings που διοργανώνονται από τους προϊσταμένους κοινοποιείται σε όλους τους συναδέλφους πως σκοπός είναι να αυξηθεί ο «καθαρός» χρόνος εργασίας του κάθε εργαζόμενου. Σύμφωνα με το νέο δόγμα κάθε εργαζόμενος θα ανταγωνίζεται συνεχώς τον εαυτό του για να βελτιώνει τους χρόνους του, ανταγωνιζόμενος ταυτόχρονα τους υπόλοιπους εργαζόμενους, αφού ο κάθε ατομικός χρόνος θα συγκρίνεται και θα αξιολογείται σε σχέση με αυτόν των υπολοίπων. Χωρίς να μπαίνουμε σε λεπτομέρειες, μιας και τα παραπάνω ίσα που αρκούν για να ξύσουν την επιφάνεια του θέματος, και χωρίς να εξετάζουμε πώς εφαρμόστηκε η εντατικοποίηση συγκριτικά με άλλα τμήματα της εταιρίας, σημασία έχει πως την ίδια στιγμή που αυξάνεται ακόμα περισσότερο ο έλεγχος που ασκεί το κεφαλαίο επί της παραγωγικής διαδικασίας, δημιουργείται κι ένας ασφυκτικός κλοιός επιτήρησης του συνόλου της εργασιακής συμπεριφοράς του κάθε συναδέλφου.

Σε συνδυασμό με την εντατικοποίηση, ο όγκος της δουλειάς έχει αυξηθεί δραματικά την τελευταία περίοδο. Αυτό σημαίνει μια ταυτόχρονη **ποσοτική και ποιοτική αύξηση,** δηλαδή και περισσότερες κλήσεις, τεχνικά προβλήματα, αιτήματα προς διεκπεραίωση, αλλά και σε μεγαλύτερο εύρος, αφού ένα τμήμα επιφορτίζεται με τη δουλειά άλλων τμημάτων. Πλέον δεν υπάρχει καμιά στιγμή χαλάρωσης από την έναρξη της βάρδιας μέχρι τη λήξη της, και αυτό δεν είναι υπερβολή αφού οι κλήσεις πέφτουν ασταμάτητα και σχεδόν καθημερινά υπάρχει πίεση για υπερωρίες. Ταυτόχρονα, αν κάποτε η εταιρία συνήθιζε να προσλαμβάνει έναν εργαζόμενο για να εκτελεί μια συγκεκριμένη εργασία, πλέον αφενός από τους νεοπροσληφθέντες απαιτούν όλο και περισσότερα επιφορτίζοντάς τους με πολλαπλά καθήκοντα και αφετέρου στους παλαιότερους, μέσα από συνεχείς εκπαιδεύσεις και επανεκπαιδεύσεις, έχουν αναθέσει την εργασία τμημάτων που έχουν συμπτυχθεί, καταργηθεί ή υποστελεχώνονται λόγω των περικοπών. Προφανώς κάτι τέτοιο αυξάνει κατά πολύ το χρόνο εκπαίδευσης των νεοπροσληφθέντων (για παράδειγμα, αν μέχρι κάποια χρόνια πριν αρκούσαν λίγες μέρες ή μια βδομάδα εκπαίδευσης για την απόκτηση κάποιων στοιχειωδών γνώσεων επί του αντικειμένου, πλέον αυτός ο χρόνος έχει ανέβει στις πέντε εβδομάδες) και μαζί γίνονται όλο και πιο πολύπλοκα τα ζητήματα που δημιουργούνται. Γιατί δεν είναι δυνατόν να κάνεις ταυτόχρονα όλο και περισσότερα πράγματα επιφορτιζόμενος με όλο και μεγαλύτερες ευθύνες χωρίς από την άλλη να υπάρχει ο απαραίτητος χρόνος που η κάθε ξεχωριστή εργασία απαιτεί. Παρά το γεγονός ότι, φαινομενικά, ο τρόπος με τον οποίο εφαρμόζεται η πολυειδίκευση από την εταιρία ρίχνει το κόστος βραχυπρόθεσμα για το κεφάλαιο, αφού ένας εργαζόμενος υποχρεώνεται να βγάζει και περισσότερη δουλειά και τη δουλειά περισσότερων, μακροπρόθεσμα συσσωρεύεται περισσότερη δουλειά, αφού αντιμετωπίζοντας ένα πρόβλημα προσωρινά αυτό θα επανέλθει αυξάνοντας και το χρόνο και το κόστος επίλυσής του.

Από την άλλη πλευρά, οι **απολύσεις** παλιών και έμπειρων συναδέλφων, οι περισσότεροι εκ των οποίων δούλευαν full-time, πολλαπλασιάστηκαν. Για την ακρίβεια το σχέδιο που ακολουθήθηκε ήταν όχι αυτό των μαζικών απολύσεων, πράγμα που θα ξεσήκωνε αντιδράσεις, αλλά απολύσεις με χειρουργικές ενέργειες, δηλαδή απολύσεις σταδιακά, σε ένα βάθος χρόνου, των πιο παλιών συναδέλφων και αντικατάστασή τους από νεοπροσληφθέντες εργαζομένους με τις νέες μνημονιακές συμβάσεις. Η εφαρμογή αυτής της πολιτικής επιτρέπει στην εργοδοσία να βρίσκει έναν εύσχημο κάθε φορά τρόπο ώστε να απαξιώσει την εργασιακή δύναμη του κάθε απολυμένου (ο οποίος μπορεί μέχρι ακόμα και λίγο καιρό πριν να έχαιρε της απολύτου εμπιστοσύνης της), ώστε να μπορεί να στέλνει μήνυμα εκφοβισμού και πειθάρχησης στους υπόλοιπους εργαζόμενους. Ο καθένας καταλάβαινε πως δεν είχε πλέον τίποτε καλύτερο να περιμένει πέρα από την απόλυση, αφού οι αυταπάτες για μετάθεση, είχαν εξατμιστεί τουλάχιστον από το καλοκαίρι. Η αντίληψη αυτή άρχισε να εκφράζεται ακόμα και από εργαζομένους που προέκριναν τις ατομικές λύσεις ή δεν είχαν εμφανίσει στο παρελθόν προφίλ διεκδίκησης. Κάτι βέβαια που δεν έπεσε από τον ουρανό ούτε έγινε αυτόματα, αλλά πέρασε μέσα από τις καθημερινές συζητήσεις σε πηγαδάκια και τις παρεμβάσεις του σωματείου.

Αν στα παραπάνω συνεκτιμηθεί και το γεγονός πως ήδη από την περασμένη άνοιξη κυκλοφορούσε η φημολογία για οριζόντιες περικοπές μισθών, πως μέχρι λίγο καιρό πριν

προϊστάμενοι φέρονταν με απαξιωτικό τρόπο για τη δουλειά του τμήματος, την ίδια στιγμή που η παραγωγικότητά αύξανε κατακόρυφα, απειλώντας με κυρώσεις για λάθη εξαιτίας της αύξησης του όγκου της δουλειάς και πως επίσης οι συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας χειροτέρευσαν σημαντικά από το στοίβαγμα όλο και περισσότερου αριθμού εργαζομένων σε χώρους χωρίς τις απαραίτητες προδιαγραφές τότε δεν είναι παράδοξο πως χρειάστηκε, σχετικά, λίγος χρόνος ώστε να γίνει σμπαράλια το πατερναλιστικό και οικογενειακό κλίμα που εδώ και χρόνια προσπαθούσε να περάσει η εργοδοσία προκειμένου να κερδίσει την ανακωχή των εργαζομένων. Το κλίμα δυσαρέσκειας κατάφερε να λάβει συλλογικά χαρακτηριστικά και να οδηγήσει σε αγωνιστική κινητοποίηση. Προφανώς, η δυσαρέσκεια από μόνη της δεν είναι ποτέ ικανή συνθήκη ώστε να οδηγήσει σε μια δράση αν δεν υπάρχουν κι άλλοι παράγοντες όπως π.χ. παράδοση κινητοποιήσεων σε έναν χώρο εργασίας ή αν δεν υπάρχει κάποιο σωματείο με ενεργή παρέμβαση.

Στο τμήμα εξυπηρέτησης η αφορμή δόθηκε με την πρόσφατη απόλυση μιας έμπειρης συναδέλφου, με το πρόσχημα της «χαμηλής παραγωγικότητας», που έπαιξε καταλυτικό ρόλο αφού στη θέση της ο καθένας μπορούσε να βάλει τη δική του. Παρόμοιες απολύσεις και για παρόμοιους λόγους είχαν συμβεί και σε άλλα τμήματα. Με αυτό το δεδομένο συγκαλείται από το σωματείο γενική συνέλευση όλων των εργαζομένων της εταιρίας στην αίθουσα του εστιατορίου ώστε να συζητηθεί το ζήτημα των απολύσεων, των προσλήψεων νέων συναδέλφων με μισθούς πείνας και των συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας του χώρου εργασίας. Στη Γ.Σ. συμμετέχουν συνάδελφοι που δεν είχαν ξανασυμμετάσχει σε ανάλογες συνελεύσεις παίρνοντας το λόγο και εκφράζοντας τους προβληματισμούς τους για την κατάσταση. Η απόφαση που πάρθηκε ήταν για στάση εργασίας 8 το πρωί έως 12 το μεσημέρι της 18ης Δεκεμβρίου με ταυτόχρονο μπλοκάρισμα της εισόδου του κτιρίου των κεντρικών γραφείων.

Το στοίχημα ήταν στην κεντρική πύλη της εταιρίας να υπάρχει συγκεντρωμένος κόσμος από νωρίς το πρωί με σκοπό να πάρουμε με το μέρος μας τους συναδέλφους εκείνους που «αμφιταλαντεύονταν» αναφορικά με το αν θα συμμετάσχουν ή όχι στην στάση εργασίας. Αυτό επιτεύχθηκε και η ανταπόκριση ήταν παραπάνω από το αναμενόμενο γιατί με δεδομένο το βροχερό καιρό της ημέρας δεν κάθεται κάποιος για τέσσερις συνεχόμενες ώρες μέσα στη βροχή παρά τη θέλησή του. Στην κινητοποίηση συμμετείχε η συντριπτική πλειοψηφία των πολυπληθέστερων τμημάτων της εταιρίας, δηλαδή του τμήματος εξυπηρέτησης και του τεχνικού τμήματος, αλλά και η πλειοψηφία των εργαζομένων από τα υπόλοιπα, πιο ολιγομελή, τμήματα. Επίσης συμμετείχαν για κάποια ώρα και εργαζόμενοι σε άλλες θέσεις της εταιρίας, κάποια χαμηλόβαθμα στελέχη που δεν είχαν ξανασυμμετάσχει σε κινητοποίηση.

Η εργοδοσία δεν περίμενε να υπάρξει ανάλογη ανταπόκριση και είχε υποβαθμίσει το γεγονός, όμως βλέποντας την πλειοψηφία του κόσμου να βρίσκεται στην είσοδο της εταιρίας αρχικά φωνάζει τους μπάτσους για εκφοβισμό, ενέργεια που καταγγέλλεται άμεσα από μέλη του σωματείου, που καταφέρνει να τους διώξει και στη συνέχεια βάζει προϊσταμένους να παίρνουν τηλέφωνα τους εργαζόμενους ώστε να τους μεταπείσουν να ανέβουν για δουλειά. Αφού βλέπει ότι κάτι τέτοιο δεν επιτυγχάνεται, κατεβάζει τους ίδιους τους προϊσταμένους να πείσουν δια ζώσης τους εργαζόμενους να επιστρέψουν στην εργασία και αφού η απόπειρα αυτή καταγγέλλεται εκ νέου, στρέφεται προς τους νεοπροσληφθέντες συναδέλφους τους οποίους προσπαθεί να μαζέψει για δουλειά.

Στον προαύλιο χώρο της εταιρίας πραγματοποιείται νέα γενική συνέλευση όπου σε απάντηση της τρομοκράτησης αποφασίζεται, με συντριπτική πλειοψηφία, η συνέχιση της στάσης εργασίας και για την επόμενη μέρα, 19 Δεκεμβρίου. Στο μεταξύ, μετά τη λήξη της στάσης το απόγευμα της 18ης, πραγματοποιείται meeting στο οποίο καλούνται όλοι οι εργαζόμενοι της απογευματινής βάρδιας από τα τμήματα εξυπηρέτησης και το τεχνικό με υψηλόβαθμους προϊστάμενους με σκοπό να αντιστραφεί το κλίμα, χωρίς όμως να το καταφέρνουν αφού στις συγκεκριμένες ερωτήσεις που έθεσαν οι συνάδελφοι οι απαντήσεις τους ήταν αόριστες, αν όχι σε κάποιες περιπτώσεις κυνικές.

Την επόμενη ημέρα στις 19 Δεκεμβρίου η εργοδοσία ήταν καλύτερα προετοιμασμένη κι έκανε ό,τι περνούσε από το χέρι της ώστε να υπονομεύσει την κινητοποίηση αλλάζοντας μαζικά βάρδιες συναδέλφων, στέλνοντας κάποιους να δουλέψουν σε άλλα κτίρια και άλλους με τηλεργασία (απασχόληση από το σπίτι). Αποτέλεσμα: παρόλο που βρισκόμαστε από νωρίς το πρωί καμιά 20αριά άτομα μπλοκάροντας την κύρια είσοδο της εταιρίας, όσο πέρναγε η ώρα δεν εμφανιζόταν κανείς πέρα από υψηλόβαθμα στελέχη και κάποιους προϊσταμένους, πράγμα παράταιρο για ένα κτίριο στο οποίο εργάζονται εκατοντάδες εργαζόμενοι και έχει μεγάλη κίνηση τις καθημερινές. Βέβαια, αρκετοί ήταν οι συνάδελφοι εκείνοι που, αν και συμμετείχαν και στη δεύτερη συνεχόμενη στάση της 19ης Δεκεμβρίου, δε συμμετείχαν με τη φυσική τους παρουσία στο μπλοκάρισμα της κεντρικής εισόδου της εταιρίας.

Παρόλα αυτά, το ότι συμμετείχαν συνάδελφοι που για πρώτη φορά στήριξαν μια κινητοποίηση, συνάδελφοι χωρίς κάποια άλλη πολιτική ή συνδικαλιστική εμπειρία, εκφράζοντας την άποψη ότι είναι καλύτερο να αγωνιστούμε έστω κι αν ηττηθούμε συλλογικά από το να σκύψουμε το κεφάλι είναι σίγουρα μια παρακαταθήκη που αφήνει ο αγώνας αυτός. Το επόμενο διάστημα θα είναι πολύ δύσκολο. Είναι σημαντικό όμως να γνωρίζει ο καθένας ότι τουλάχιστον δεν είναι μόνος του.

Εργαζόμενοι στην HOL

Ο γυμνός απεργός με τα χέρια στις τσέπες...
γενική απεργία, εργατικοί αγώνες, κοινωνική αναπαραγωγή

"Μία θέση για το καθετί και καθετί στη θέση του."
James Joyce, Finnegan's Wake

Πολύ είναι το μελάνι που έχει χυθεί για το ζήτημα της γενικής απεργίας. Μελάνι που μπερδεύεται με τα δάκρυα των χημικών και το αίμα των διαδηλωτών για να ζωγραφίσει τον καμβά των απεργιακών κινητοποιήσεων των τελευταίων χρόνων. Ο κύκλος των μαζικών και μαχητικών γενικών απεργιών που άνοιξε το Μάη του '10, κορυφώθηκε το καλοκαίρι του '11 και φτάνει τεθλασμένα μέχρι το Νοέμβρη του '12 αποτέλεσε τόσο μια σειρά από κορυφώσεις της διάχυτης κοινωνικής οργής, όσο και ένα πεδίο προβληματισμού για το "πριν" και το "μετά" αυτών των κορυφώσεων. Η κριτική στη γενική απεργία δεν είναι καινούρια. Στο κείμενο αυτό θα προσπαθήσουμε να την κάνουμε συγκεκριμένη – να δείξουμε τις αντιφάσεις, τις δυνατότητες και τα όριά της όπως προκύπτουν από τα κινηματικά βιώματα και τις εμπειρίες αυτής της περιόδου στο δρόμο, στους εργασιακούς χώρους, στις γειτονιές.

Η παραδοσιακή κριτική στη γενική απεργία αφορούσε κυρίως τρία χαρακτηριστικά της, εντοπισμένα στη συνδικαλιστική γραφειοκρατία της ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ: την αποσπασματικότητα, την εκτόνωση και τον εργοδοτικό χαρακτήρα της συνδικαλιστικής ηγεσίας. Με λίγα λόγια ότι οι γενικές απεργίες καλούνταν "από τα πάνω" και χωρίς ουσιαστική συμμετοχή των απεργών, δεν έβαζαν ζητήματα διάρκειας και ανατροπής, χειραγωγούσαν τους εργατικούς αγώνες και εκτόνωναν τη "διάθεση του κόσμου". Σ' όλα αυτά οι κινηματικές δυνάμεις απαντούσαν συνήθως προτάσσοντας τους ακηδεμόνευτους αγώνες και το σύνθημα της γενικής (πολιτικής) απεργίας διαρκείας. Παρότι τυπικά έγκυρη, για μας η κριτική αυτή παραμένει αφηρημένη σε πολλά σημεία της. Κι αυτό γιατί εστιάζει μόνο στα "γενικά" χαρακτηριστικά της γενικής απεργίας και όχι στο συγκεκριμένο ρόλο της σε κάθε κύκλο κινητοποιήσεων, γιατί υποθέτει μια τελείως γραμμική σχέση μεταξύ της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας και "των-από-κάτω" και γιατί συνηθίζει να παραβλέπει (ή να προσπερνά έντεχνα) τις αδυναμίες του κινήματος να θέσει με αυτόνομους πολιτικούς όρους το ζήτημα της γενικής απεργίας. Ας θέσουμε μερικά παραπάνω ερωτήματα. Είναι το ίδιο τα απεργιακά καλέσματα πριν και μετά την κρίση; Είναι το ίδιο μια γενική απεργία που καλείται εν μέσω κινηματικών διαδικασιών με μία που καλείται απουσία κινήματος; Εκπροσωπεί πραγματικές εργατικές κοινότητες η ΓΣΕΕ ώστε να τις χειραγωγήσει ή να τις εκτονώσει; Ποιες είναι κάθε φορά οι "διαθέσεις του κόσμου", οι πραγματικές προσδοκίες και επιθυμίες, που εκτονώνει η ΓΣΕΕ; Οργανώνονται με ουσιαστικούς όρους οι γενικές απεργίες; Γίνεται προπαρασκευτική πολιτική δουλειά στους εργασιακούς χώρους, είτε από τη γραφειοκρατία είτε από τα σωματεία βάσης; Μπορούν να συνδεθούν σε άλλη βάση οι εργατικοί αγώνες στο εδώ και το τώρα; Έχει τη δυνατότητα το κίνημα να θέσει στρατηγική βάθους στους εργασιακούς χώρους, πόσω μάλλον να μιλήσει για απεργία διαρκείας με υλικούς όρους; Δεν λέμε ότι έχουμε τις απαντήσεις σε όλα αυτά τα ερωτήματα. Θέλουμε να μοιραστούμε μερικά προσωρινά συμπεράσματα για το συγκεκριμένο ιστορικό χαρακτήρα της γενικής απεργίας στην τελευταία χρονική περίοδο. Να δούμε ποιος ήταν ο ρόλος της και η σχέση της με τις κινηματικές διαδικασίες, ποιά είναι η ταξική σύνθεση και οι πολιτικές προσδοκίες του απεργιακού σώματος και με ποιο τρόπο χρειάζονται επανεξέταση τα όριά της.

Σε όλες τις απεργιακές κινητοποιήσεις των τελευταίων μηνών, και ειδικά στο απεργιακό διήμερο 6 & 7 Νοέμβρη, φάνηκε να υπάρχει μια διάχυτη απογοήτευση στον κόσμο που συμμετείχε. Ακόμα κι αν δεν τις δούμε με όρους μαζικότητας, ο παλμός, η μαχητικότητα, και η αίσθηση του πολιτικού διακυβεύματος ήταν σε ύφεση – τόσο στα "πολιτικοποιημένα" κομμάτια του κινήματος όσο και στον "ανένταχτο" κόσμο. Για την πλειοψηφία των διαδηλωτών αρκούσε μια αφορμή (λίγα χημικά ή βροχή) ώστε να αρχίσουν να αποχωρούν από την πλατεία Συντάγματος, με τον καθιερωμένο μικρής έντασης πετροπόλεμο να εντείνει την αίσθηση κινηματικής ρουτίνας. Φυσικά είναι γνωστό ότι η απογοήτευση αυτή δεν εμφανίστηκε εν μία νυκτί. Οι περισσότερες γενικές απεργίες καλούνταν εν όψει των νέων – κάθε φορά – μέτρων και κατά κανόνα κορυφώνονταν κατά τη μέρα της ψήφισης. Η πλειοψηφία των διαδηλωτών κατέβαινε στο δρόμο με την προσδοκία να ακυρώσει τα μέτρα, ή έστω με την ελπίδα ότι τα μέτρα μπορούν να ακυρωθούν. Όμως παρά τη μαζικότητα των διαδηλώσεων, τη σφοδρότητα των συγκρούσεων και το συχνά εξεγερσιακό κλίμα τα μέτρα συνέχιζαν να ψηφίζονται κι ο κόσμος επέστρεφε σπίτι του ποντάροντας στην επόμενη μάχη. Αυτό το αντιφατικό - σχεδόν σχιζοφρενικό - βίωμα, αυτή η Μεγάλη Νύχτα που όλοι περίμεναν και ποτέ δεν ερχόταν, αποτελεί την κορύφωση και το όριο των γενικών απεργιών του τελευταίου διαστήματος.

Η λογική της Μεγάλης Νύχτας, της μαζικής και μαχητικής διαδήλωσης που θα ακύρωνε τα κυβερνητικά μέτρα, αναπτύχθηκε σαν απόρροια του ίδιου του χαρακτήρα της γενικής απεργίας από το '10 και μετά. Η νέα ταξική σύνθεση που προκύπτει από την τεράστια άνοδο της ανεργίας, την

κατάρρευση της μεσαίας τάξης και τη γενίκευση των επισφαλών συνθηκών εργασίας βρίσκεται σε αντιστοιχία με την ίδια τη σύνθεση του “απεργιακού σώματος”. Χοντρικά από τη μία πλευρά είχαμε τη κεντρική παρουσία του υποκειμένου που κινείται μεταξύ πανεπιστημίου, επισφάλειας και ανεργίας, και από την άλλη τους εργαζόμενους και τα συνδικάτα του δημόσιου τομέα που βλέπουν όλες τους τις κατακτήσεις και τα δικαιώματα να μπαίνουν ευθέως στο στόχαστρο. Η “τυπική” συμμετοχή των εργαζόμενων στην απεργία παρέμεινε μικρή, παρά την μαζικότητα των διαδηλώσεων, καθώς στα κάτεργα του ιδιωτικού τομέα η λέξη “απεργία” είναι σχεδόν απαγορευμένη. Το διακύβευμα κάθε γενικής απεργίας, το ραντεβού δρόμου, ήταν πλέον η μέρα και ώρα ψήφισης των μέτρων. Ας θυμηθούμε ότι η κοινωνική έκρηξη της Κυριακής 12 Φλεβάρη ήρθε έπειτα από δύο πρωινά χλιαρών και άμαζων απεργιακών διαδηλώσεων. Κατ’ αυτόν τον τρόπο, οι γενικές απεργίες έμοιαζαν λιγότερο με το παραδοσιακό παράδειγμα του “απεργιακού μπλοκαρίσματος της παραγωγής” και περισσότερο με εκρήξεις οργής των εκμεταλλευόμενων και καταπιεζόμενων. Θεωρούμε ότι η κατάσταση αυτή αποτέλεσε ένα ξεπέρασμα του αποσπασματικού ή συμβολικού χαρακτήρα των γενικών απεργιών των προηγούμενων χρόνων. Το εκάστοτε “ραντεβού” με την κυβέρνηση έδινε μια αίσθηση πολιτικού διακυβεύματος στους διαδηλωτές. Ήταν αυτό που έκανε τις διαδηλώσεις αποφασιστικές και μαχητικές, αυτό που έκανε τον κόσμο να συγκρούεται επί ώρες με τις κατασταλτικές δυνάμες, να μην εγκαταλείπει το δρόμο, να χτίζει σχέσεις αλληλεγγύης και μοιράσματος, να υποχωρεί, να ανασυντάσσεται, να επιτίθεται. Πολύς κόσμος κατέβηκε για πρώτη φορά στο δρόμο και πίστεψε στη συλλογική δύναμη που αναδυόταν εκείνη τη δεδομένη στιγμή – ότι μπορεί δηλαδή να μπλοκάρει τις κεντρικές πολιτικές αποφάσεις.

Ο πολιτικός αυτός χαρακτήρας της γενικής απεργίας, διάχυτος όσον αφορά την κοινωνική της σύνθεση και συγκεκριμένος όσον αφορά το διακύβευμα στο δρόμο, ενισχύθηκε και κορυφώθηκε από τον κεντρικό ρόλο που διαδραμάτησαν οι κινηματικές διαδικασίες βάσης – αρχικά η συνέλευση της πλατείας Συντάγματος και έπειτα οι λαϊκές συνελεύσεις στις πλατείες των γειτονιών. Παρά τις αντιφάσεις και τα προβλήματά τους, ο τρόπος που σχετίστηκαν αυτές οι διαδικασίες με τα απεργιακά καλέσματα ήταν κομβικός για την έκβασή τους στο δρόμο. Τόσο η συνέλευση του Συντάγματος όσο και οι συνελεύσεις γειτονιάς αποτέλεσαν έναν προνομιακό δημόσιο χώρο και χρόνο όπου ζυμώθηκαν πολιτικά ζητήματα, χτίστηκαν σχέσεις αλληλεγγύης και εμπιστοστύνης και προετοιμάστηκε υλικά η παρουσία του κόσμου στο δρόμο. Ήταν ένα σημείο αναφοράς και ένα ορμητήριο αγώνα για αμέτρητους αγωνιζόμενους και αγωνιζόμενες. Για παράδειγμα, τον Ιούνιο του ‘11, η “κατειλημμένη” πλατεία Συντάγματος (δηλαδή το γεγονός ότι σ’ αυτήν πραγματοποιούνταν καθημερινά συνελεύσεις με χιλιάδες συμμετέχοντες) ήταν κομβική για τη μαχητική συσπείρωση των διαδηλωτών ενάντια στις επιθέσεις των δυνάμεων καταστολής. Απ’ την άλλη, οι προσυγκεντρώσεις/πορείες που πραγματοποιούνταν στις γειτονιές μετέφεραν το απεργιακό κλίμα σε πολλές γειτονιές της Αθήνας και έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη συγκρουσιακότητα και μαζικοποίηση των κεντρικών ραντεβού, όπως για παράδειγμα το διήμερο 28-29 Ιούνη (όπου επιχείρησαν μπλοκάρισμα του Κοινοβουλίου) και τη 12η Φλεβάρη (όπου τα μπλοκ των συνελεύσεων υπήρξαν βασικό σημείο αναφοράς στους φλεγόμενους δρόμους του κέντρου).

Ποιο ήταν, λοιπόν, το νόημα των κεντρικών ραντεβού; Ποια ήταν η λογική της Μεγάλης Νύχτας; Όπως αναφέραμε ήδη, το μεγαλύτερο κομμάτι του κόσμου προσδωκούσε, ρητά ή άρρητα, ότι με τη μαζική και μαχητική του παρουσία στο δρόμο θα ανατρέψει τα μέτρα, ή και την κυβέρνηση την ίδια. Οι συμβολισμοί ήταν πανταχού παρόντες. Τα ελικόπτερα που θα φυγαδεύσουν τους βουλευτές, οι στημένες κρεμάλες (σε περίπτωση που δεν προλάβουν να φύγουν..), οι “μνήμες Αργεντινής”, το “να φύγουν όλοι”. Αυτήν είναι, εν τέλει, η κοινή συνισταμένη των βιωμάτων του κόσμου που κατέβηκε μαζικά στο δρόμο το προηγούμενο διάστημα: μια Μεγάλη Νύχτα που θα φέρει μια Νέα Μέρα. Κάθε φορά που τα μέτρα ψηφίζονταν, ο χρόνος της κοινωνικής δυσαρέσκειας μετρούσε αντίστροφα. Η απογοήτευση που συσσωρευόταν μετά από κάθε χαμένο ραντεβού οδηγούσε στο αδιέξοδο και έδειχνε τα όρια αυτών των κεντρικών ραντεβού.

Δεν θέλουμε να απαξιώσουμε πολιτικά την έννοια της γενικής απεργίας, αλλά να καταδείξουμε τη χρεωκοπία της λογικής της Μεγάλης Νύχτας. Ο κύκλος κινητοποιήσεων αυτής της περιόδου και η προσδοκία της Μεγάλης Νύχτας περιέχουν, στην πραγματικότητα, μια λίγο-πολύ μαζική ερμηνεία για την καπιταλιστική κρίση: ότι η κρίση είναι ζήτημα κεντρικών αποφάσεων της πολιτικής εξουσίας. Εξηγούμαστε. Ένα μεγάλο κομμάτι του κόσμου που κατέβηκε στο δρόμο, υποβοηθούμενο φυσικά απ’ την αριστερή φιλολογία, αντιμετώπισε το ζήτημα των συνεπειών της καπιταλιστικής κρίσης στην καθημερινότητά του σαν ζήτημα κεντρικής πολιτικής απόφασης. Με λίγα λόγια, ότι το μπλοκάρισμα των μέτρων θα φέρει τέλος στην κρίση. Ότι αν η κυβέρνηση πιεστεί και δεν ψηφίσει τα μέτρα (ή αν πέσει και βρεθεί μια κυβέρνηση που δεν θέλει να τα ψηφίσει..), η κρίση θα εξαφανιστεί ως δια μαγείας. Έτσι, παρόλο που οι υλικές συνέπειες της καπιταλιστικής κρίσης γίνονταν όλο και σκληρότερες σε καθημερινό επίπεδο, η αντιμετώπισή τους παρέμενε (και παραμένει) αφηρημένη. Και κάθε φορά που η προσδοκία της Μεγάλης Νύχτας ακυρώνεται ή αναβάλλεται, τσακίζεται παράλληλα και το συλλογικό ηθικό των εκμεταλλευόμενων

που κατεβαίνουν στο δρόμο ποντάροντας σ’ αυτήν. Η κρίση προφανώς και είναι ζήτημα πολιτικό. Είναι ζήτημα συνεχούς συσχετισμού δυνάμεων μεταξύ των από πάνω και των από κάτω – είναι ζήτημα ταξικού πολέμου. Οι μάχες αυτού του πολέμου δίνονται καθημερινά στα πεδία της παραγωγής και της αναπαραγωγής, στους εργασιακούς χώρους και τις γειτονιές που φτιάχνονται κοινότητες αλληλεγγύης και αγώνα. Οι δυνατότητες που αναδύονται σ’ αυτά τα πεδία, εκεί που οι αγώνες γίνονται συγκεκριμένοι και εδράζονται στις καθημερινές ανάγκες, αναδεικνύουν τα όρια της γενικής απεργίας και θέτουν σε νέες βάσεις το ερώτημα της σύνδεσης των κοινωνικών αντιστάσεων.

Παρά την ύφεση των μεγάλων απεργιακών διαδηλώσεων, τους τελευταίους μήνες παρατηρούμε μια άνθηση των επί μέρους εργατικών αγώνων σε διάφορους εργασιακούς χώρους. Πολλοί απ’ αυτούς τους αγώνες ξεπηδούν σε χώρους με μικρή παράδοση αγωνιστικών κινητοποιήσεων, ενώ συχνά εμφανίζουν αυτόνομα πολιτικά χαρακτηριστικά. Παρότι αρκετές φορές ο κόσμος που συμμετέχει στους αγώνες αυτούς έχει λίγη ή καθόλου “κινηματική εμπειρία”, βλέπουμε να οργανώνονται από τα κάτω και να έχουν μαχητικό χαρακτήρα. Σε κάποιες περιπτώσεις οι εργαζόμενοι “εκτρέπουν” τα παραδοσιακά κλαδικά ή επιχειρησιακά σωματεία σε ριζοσπαστική κατεύθυνση, ενώ εκεί που τα σωματεία απουσιάζουν φτιάχνουν αυτόνομες δομές για να διεξάγουν τον αγώνα τους. Οι συνελεύσεις βάσης, οι συνεχόμενες απεργίες ή στάσεις εργασίας και οι καταλήψεις εμφανίζονται ακόμα και σε χώρους που η εξοντοτική, κακοπληρωμένη εκμετάλλευση των επισφαλών συνθηκών εργασίας δε σ’ αφήνουν να πάρεις ανάσα. Κατά το τελευταίο διάστημα τέτοιου τύπου αγώνες έχουν ξεπηδήσει σε διάφορα κάτεργα του ιδιωτικού τομέα (όπως η phone-marketing, η hol, η γενική ταχυδρομική, το ikea ή το metropolis), σε δήμους ή περιφέρειες της χώρας (με κινητοποιήσεις τόσο των μόνιμων ή συμβασιούχων εργαζομένων στους δήμους όσο και των ενοικιαζόμενων από τις ΜΚΟ στα “προγράμματα κοινωφελούς εργασίας”), σε πανεπιστήμια (όπως ο αγώνας των εργολαβικών υπαλλήλων του ΑΠΘ ή οι κινητοποιήσεις των συμβασιούχων στο ΕΚΠΑ, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου και αλλού) και σε εργοστασιακές μονάδες (με καταλήψεις εργοστασίων στη ΒΙΟΜΕΤ και τη Fintexport). Υποψιαζόμαστε ακόμα πως υπάρχουν κι άλλες τέτοιες “μικρές” εργατικές κόντρες που δεν τυχαίνει να φτάσουν στ’ αυτιά μας, καθώς πολύ συχνά η απουσία “πολιτικοποιημένων” αγωνιστών από αυτές τις κόντρες δεν διευκολύνει την μετάδοση της εμπειρίας τους στο κινηματικό ακροατήριο. Στο κέντρο των αγώνων αυτών μπαίνει συνήθως το ζήτημα του μισθού (με τη μορφή του αιτήματος καταβολής δεδουλευμένων ή της εναντίωσης στις μειώσεις μισθών), η ανάκληση ή αποτροπή των απολύσεων και η αντίσταση στην περαιτέρω εντατικοποίηση και επισφαλειοποίηση της εργασίας.

Με ποιον τρόπο σχετίζονται αυτές οι κινητοποιήσεις με τον γραφειοκρατικό συνδικαλισμό της ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ και κατ’ επέκταση με τα πανεργατικά καλέσματα; Η σχέση τους με τη συνδικαλιστική γραφειοκρατία τις περισσότερες είναι είτε τυπική είτε ανύπαρκτη. Θεωρούμε ότι ο παραδοσιακός συνδικαλισμός αδυνατεί ή δυσκολεύεται εξαιρετικά να μεσολαβήσει τους αγώνες αυτούς στην παρούσα φάση. Η πλειοψηφία του κόσμου που αγωνίζεται σ’ αυτούς τους εργασιακούς χώρους σπανίως περιμένει κάτι από τις ομοσπονδίες ή τη ΓΣΕΕ και σίγουρα δε νιώθει πως εκεί “εκπροσωπούνται” πραγματικά τα συμφέροντα και οι ανάγκες του. Για πολύ λίγο κόσμο αποτελούν πλέον πρακτικό σημείο αναφοράς οι δομές αυτές. Κανείς δεν τις έχει δει να στέκονται δίπλα του και να τον υπερασπίζονται, ενώ ακόμα και η πελατειακή λειτουργία τους καταρρέει καθώς, όσο βαθαίνει η καπιταλιστική κρίση, η συνδικαλιστική διαμεσολάβηση γίνεται όλο και πιο άχρηστη για τα αφεντικά. Στον ιδιωτικό τομέα και ιδιαίτερα στους χώρους της επισφάλειας, εκεί που τα νέα υποκείμενα αγώνα κουβαλάνε συχνά τις εμπειρίες του φοιτητικού κινήματος, του Δεκέμβρη και των πλατειών, ο γραφειοκρατικός συνδικαλισμός είναι όχι μόνο απαξιωμένος αλλά και πολιτικά απορριπτέος. Ακόμα και στην περίπτωση της ΠΟΕ-ΟΤΑ, όπου λόγω των εσωτερικών ανακατάξεων στη ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ έχει ανοίξει ένα προνομιακό πεδίο για τις επί μέρους συνδικαλιστικές γραφειοκρατίες, σε κάποιους δήμους αναπτύχθηκαν πρακτικές που εν μέρει ξέφυγαν από τα προδιαγεγραμμένα “αγωνιστικά” πλαίσια των συνδικαλιστών.

Η χιλιοτραγουδισμένη φράση που συμπυκνώνει τα κομβικά προβλήματα των αγώνων αυτών είναι η “αδυναμία σύνδεσης”. Τι σημαίνει πρακτικά αυτή η αδυναμία σύνδεσης; Ποιες εσωτερικές αντιφάσεις των αγώνων αναδεικνύει; Για μας αυτή η αδυναμία σύνδεσης φωτίζεται από δύο επί μερους ζητήματα: της σύνδεσης των αγώνων μεταξύ τους και της σύνδεσης “παλιών” και “νέων” εργατικών υποκειμένων μέσα στους αγώνες. Όσον αφορά το πρώτο ζήτημα, ξέρουμε καλά ότι η ΓΣΕΕ αδυνατεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς για τη σύνδεση των αγώνων και απλώς εκτονώνει την ανάγκη των αγωνιζόμενων υποκειμένων να συναντηθούν μεταξύ τους. Υπάρχει όμως η δυνατότητα αυτόνομου συντονισμού των αγώνων από τα κάτω; Μέχρι στιγμής έχουμε δει (και συμμετάσχει σε) αρκετούς εργατικούς αγώνες να ηττώνται απομονωμένοι και ανήμποροι να συνδεθούν με άλλα υποκείμενα, είτε στον κλάδο τους είτε σε άλλους χώρους – ακόμα κι αν την ίδια ακριβώς στιγμή πραγματοποιούνται κινητοποιήσεις δυο βήματα παραδίπλα. Το ανταγωνιστικό κίνημα, παρά τις καμπάνιες αλληλεγγύης που πραγματοποιεί για κάποιους επί μέρους αγώνες (π.χ. Χαλυβουργία και Phonemarketing), δεν φαίνεται να μπορεί να γίνει ο κόμβος που θα ενώσει τα αγωνιζόμενα υποκείμενα. Τα μέχρι στιγμής κινηματικά εγχειρήματα συντονισμού σε εργασιακούς

χώρους σπανίως έχουν πετύχει να προχωρήσουν πέρα από τις διακηρύξεις τους. Άλλες φορές κατέληξαν συντονιστικά υπογραφών κενά περιεχομένου (και κατ' επέκταση κενά από δράση), ενώ άλλες φορές χάθηκαν στους δαιδαλώδεις λαβύρινθους της ιδεολογίας και του πολιτικαντισμού. Σε κάθε περίπτωση όμως, το κίνημα δεν κατάφερε να αποτελέσει μια αξιόπιστη πολιτική δύναμη που θα θέσει το ζήτημα του αυτόνομου συντονισμού των εργατικών αγώνων. Το δεύτερο σκέλος της αδυναμίας σύνδεσης αφορά τη σχέση "παλιών" και "νέων" υποκειμένων μέσα στους ίδιους εργασιακούς χώρους, ή ακόμα και μέσα στον ίδιο αγώνα. Πρόκειται για ένα κομβικό, κατά τη γνώμη μας, ζήτημα και μια σημαντική πηγή αντιφάσεων των σημερινών αγώνων. Λέγοντας "παλιά" και "νέα" υποκείμενα αναφερόμαστε στις φιγούρες εργαζομένων που δουλεύουν δίπλα-δίπλα, αλλά η καθεμιά αντιστοιχούσε, τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα, σε μια διαφορετική εργασιακή ρύθμιση, αντιμετωπίζει με διαφορετικό τρόπο τα ζητήματα επιβίωσης και είναι συνηθισμένη σε διαφορετικές μορφές αγώνα. Ας πάρουμε για παράδειγμα τις κινητοποιήσεις στους δήμους. Απ' τη μια πλευρά έχουμε τους μόνιμους εργαζόμενους των δήμων, οι οποίοι από το καθεστώς σταθερής εργασίας βρίσκονται τώρα, με πετσοκομμένους μισθούς, μετέωροι μεταξύ διαθεσιμότητας και απόλυσης και κινητοποιούνται, κατά κύριο λόγο, μέσω των παραδοσιακών σωματείων τους. Απ' την άλλη πλευρά έχουμε τους εργαζόμενους στην κοινωφελή εργασία, την ενοικιαζόμενη εργατική δύναμη που κινείται μεταξύ ανεργίας και επισφάλειας και η οποία αγωνίζεται, μέσω διαδικασιών βάσης, ενάντια στην καθυστέρηση ή μη-καταβολή του μισθού και τις εντατικοποιημένες εργασιακές συνθήκες. Παρόλο που και τα δύο υποκείμενα βρίσκονται σε κινητοποιήσεις συνυπάρχοντας στους ίδιους χώρους εργασίας, οι δυσκολίες να συναντηθούν μεταξύ τους είναι μεγάλες. Αντίστοιχο πάνω-κάτω σκηνικό συναντούμε στους αγώνες στα πανεπιστήμια. Οι εργαζόμενοι εργολαβικών εταιριών και οι συμβασιούχοι που βρίσκονται σε δυναμικές κινητοποιήσεις δεν φαίνεται μέχρι στιγμής να μπορούν να συνδεθούν μαζικά και αποτελεσματικά με τα φοιτητικά υποκείμενα που παραδοσιακά κινητοποιούνταν μέσα στο πανεπιστήμιο. Το να ερμηνεύσουμε τα αίτια αυτής της αδυναμίας σύνδεσης και να βρούμε τα πολιτικά περιεχόμενα και τις οργανωτικές μορφές που θα μας ενώσουν είναι ένα απ' τα πιο βασικά (και επίπονα) κινηματικά καθήκοντα αυτής της περιόδου.

Μέσα στο κινηματικό αυτό περιβάλλον αναδύεται το εξής ερώτημα: Μπορούν να είναι αποτελεσματικοί οι επί μέρους αγώνες; Μπορούν να δώσουν πραγματικές μάχες και να τις κερδίσουν; Χρειάζονται μια κεντρική πολιτική στρατηγική για να νικήσουν; Δεν μπορούμε να απαντήσουμε με απόλυτο τρόπο. Έχουμε δεί επί μέρους, "μικρούς", αγώνες να κερδίζουν και τους έχουμε δεί να χάνουν. Παρόλο που η αδυναμία σύνδεσης και χάραξης κοινής στρατηγικής είναι δεδομένη, οι αγώνες συνεχίζουν να ξεσπούν εδώ κι εκεί. Ένα τμήμα της αριστεράς (κυρίως η εξωκοινοβουλευτική) προσπαθεί να "ενοποιήσει" αφηρημένα τους αγώνες πετώντας στο τραπέζι την ατζέντα του αντι-μνημονίου. Ένα άλλο τμήμα της (ο ΣΥΡΙΖΑ) προχωράει αυτή τη λογική ακόμα παρά πέρα: ότι η μόνη προοπτική της αντι-μνημονιακής "ενοποίησης" είναι η ανατροπή της κυβέρνησης μέσα από τις εκλογές. Κινηματική στρατηγική όμως σημαίνει κάτι περισσότερο από κομματικό καπέλωμα (ή συλλογή σφραγίδων) και σίγουρα κάτι αντιθετικό προς το σπρώξιμο του κινήματος στις κάλπες.

Αν θέλουμε να θέσουμε με υλικούς όρους το ζήτημα της στρατηγικής, θα πρέπει να διερευνήσουμε τις δυνατότητες σύνδεσης μεταξύ των διαφορετικών πεδίων αγώνα.

Ας δούμε τώρα τον τρόπο που δημιουργούνται οι κοινότητες αγώνα στο πεδίο που συναντιούνται η παραγωγή και η αναπαραγωγή, στην καθημερινότητα των γειτονιών. Τα τελευταία χρόνια οι συνελεύσεις γειτονιάς είναι το ζωντανότερο κυτταρο του κινήματος. Γεννήθηκαν μέσα από την εξέγερση του Δεκέμβρη και τους αγώνες για ελεύθερους χώρους, πολλαπλασιάστηκαν και μαζικοποιήθηκαν μέσα από το Σύνταγμα και τις πλατείες. Πέρα από τον ρόλο που έπαιξαν στις κεντρικές πολιτικές αντιπαραθέσεις στο δρόμο, έχουν θέσει, δημιουργώντας δομές αλληλεγγύης και αγώνα, ένα σύνολο ζητημάτων γύρω απ' την κοινωνική αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης: στέγαση, τροφή, περίθαλψη, ηλεκτρικό ρεύμα, συγκοινωνίες. Μέσα από αυτήν τους τη διαδρομή έχουν καταφέρει μια σειρά από πράγματα που έχουν δώσει σημαντική ώθηση στο ανταγωνιστικό κίνημα. Πρώτα απ' όλα σταθεροποιήθηκαν δομές παρέμβασης και αγώνα σε πάρα πολλές γειτονιές, κάτι που έδωσε ευκαιρία σε πολύ καινούριο κόσμο να αποκτήσει κινηματικά βιώματα. Η δυναμική που αναπτύχθηκε στις γειτονιές αυτές έγινε πιο στοχευμένη όταν κατάφερε να θέσει με συγκεκριμένους όρους το ζήτημα των καθημερινών αναγκών. Δυο χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι ο αγώνας ενάντια στο χαράτσι της ΔΕΗ (τόσο με τις δυναμικές κινητοποιήσεις στα κτίρια της ΔΕΗ όσο και με τα δίκτυα επανασύνδεσης κομμένου ρεύματος) και η σταθεροποίηση/αναβάθμιση των κινηματικών δομών αλληλοβοήθειας (οι συλλογικές κουζίνες, τα κοινωνικά ιατρεία, τα χαριστικά-ανταλλακτικά παζάρια).

Η πορεία των κοινοτήτων αγώνα στις γειτονιές έχει φυσικά τις δικές της αντιφάσεις. Τους τελευταίους μήνες, και σε συνάρτηση με την ύφεση των κεντρικών κινητοποιήσεων, αρκετός κόσμος απογοητεύτηκε με αποτέλεσμα κάποιες συνελεύσεις να απομαζικοποιηθούν, ενώ κάποιες άλλες διαλύθηκαν εντελώς ή βρίσκονται μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας. Πού οφείλεται όμως η απογοήτευση του "μη-πολιτικοποιημένου κόσμου"; Θεωρούμε ότι απ' τη μία οι συνελεύσεις δεν κατάφεραν να απαντήσουν με πρακτικούς όρους στα ζητήματα των αναγκών, ενώ απ' την άλλη αυτός ο κόσμος, επειδή είχε συνηθίσει στην ανάθεση και δεν

έχει διαπαιδαγωγηθεί στην ενεργό συμμετοχή σε διαδικασίες αγώνα, έχασε γρήγορα την εμπιστοσύνη του στις συνελεύσεις. Το ότι στις περισσότερες γειτονιές έχουν μείνει λίγο-πολύ μόνο οι “πολιτικοποιημένοι”, έχει επαναφέρει μια σειρά από πολιτικές παθογένειες εντός των συνελεύσεων. Είτε αφορούν την επαναφορά των πολιτικών ταυτοτήτων και των ιδεολογικού τύπου περιχαρακώσεων, είτε αφορούν την επιστροφή σε πιο παραδοσιακές μορφές πολιτικής δουλειάς (π.χ. περισσότερη έμφαση στην προπαγάνδα και τον ακτιβισμό παρά στη δημιουργία σχέσεων αλληλεγγύης και αγώνα), οι παθογένειες αυτές αναδεικνύουν την αδυναμία πολλών συνελεύσεων γειτονιάς να απαντήσουν αποτελεσματικά στα συγκεκριμένα πρακτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε λόγω του βαθέματος της καπιταλιστικής κρίσης – τη στιγμή μάλιστα που η εντεινόμενη φτωχοποίηση αγγίζει όλο και περισσότερο το εσωτερικό των συνελεύσεων δυσχεραίνοντας τη δημιουργία σταθερών δομών αλληλοβοήθειας στις γειτονιές. Η δημιουργία τέτοιων δομών, παρότι δύσκολη, συνεχίζει να θέτει με στοχευμένους όρους το ζήτημα της ικανοποίησης συγκεκριμένων κοινωνικών αναγκών.

Πρέπει να αναγνωρίσουμε όμως ότι οι δομές αλληλοβοήθειας έχουν κι αυτές τα δικά τους όρια, τα οποία θα βρούμε μπροστά μας σαν ανταγωνιστικό κίνημα. Καθώς το κράτος αποσύρεται όλο και περισσότερο από τη διαχείριση της κοινωνικής αναπαραγωγής διαλύοντας τις δομές πρόνοιας και πετώντας όσους και όσες περισσεύουν στο περιθώριο, αφήνει πίσω του ένα κενό τεράστιο. Πιστεύουμε ότι αυτό το κενό ούτε μπορούν ούτε πρέπει να προσπαθήσουν να το καλύψουν οι συνελεύσεις γειτονιάς, λειτουργώντας σαν ένα κινηματικό “κράτος πρόνοιας”. Όσο η κρίση βαθαίνει και οι συνθήκες ζωής δυσχεραίνουν ακόμα περισσότερο, προκύπτει το ερώτημα αν οι ίδιες οι δομές αλληλεγγύης μπορούν να γίνουν βιώσιμες χωρίς να επαναφέρουν το ζήτημα της διεκδίκησης. Μπορούν οι συλλογικές κουζίνες να απαντήσουν στις αυξανόμενες τιμές των σούπερ-μάρκετ; Μπορούν τα δίκτυα επανασύνδεσης ρεύματος να απαντήσουν στην αύξηση των τιμολογίων της ΔΕΗ; Μπορούν τα κοινωνικά ιατρεία να απαντήσουν στο κλείσιμο των νοσοκομείων; Αυτήν τη στιγμή οι δομές αλληλεγγύης είναι συγκροτητικό στοιχείο των κοινοτήτων αγώνα στις γειτονιές και σημαντικό πολιτικό εργαλείο στα χέρια τους για να έρθουν σε επαφή με τους υπόλοιπους εκμεταλλευόμενους και καταπιεζόμενους. Αν δεν συνδυαστεί η αλληλοβοήθεια με την διεκδίκηση, οι δομές αυτές κινδυνεύουν να γίνουν ένα πεδίο μοιράσματος της εξαθλίωσής μας – μια αυτοδιαχείριση της φτώχειας.

Πώς απαντάμε λοιπόν στο ζήτημα της στρατηγικής; Όπως γράφουμε και στην αρχή αυτού του κειμένου, τα συμπεράσματά μας είναι προσωρινά. Προκύπτουν από τη συμμετοχή μας στο κίνημα και τις απαντήσεις που καλούμαστε να δώσουμε στα προβλήματα που αντιμετωπίζει αυτή τη στιγμή. Αναζητούμε το ξεπέρασμα της ύφεσης των κεντρικών κινηματικών δραστηριοτήτων (και την απογοήτευση που αυτή προκαλεί) στην κυκλοφορία και σύνδεση των αγώνων στην εργασία και την κοινωνική αναπαραγωγή. Οι δυνατότητες αυτής της σύνδεσης προκύπτουν από τα πεδία σύγκρουσης όπου ξεσπούν και ξεδιπλώνονται οι ίδιοι οι αγώνες. Δηλαδή από τις πραγματικές ανάγκες των ίδιων των αγωνιζόμενων και τις κινηματικές προτεραιότητες που προκύπτουν από αυτές. Πρώτον, τον αγώνα ενάντια στις απολύσεις και τη στάση πληρωμών που έχουν κηρύξει τα αφεντικά στους εργαζόμενους – δηλαδή το ζήτημα του μισθού. Δεύτερον, την αντίσταση στις νέες μορφές διαχείρισης, πειθάρχησης και κατακερματισμού της εργατικής δύναμης, εκεί που ανεργία τέμνεται με την επισφάλεια. Τρίτον, τη δημιουργία κοινοτήτων αγώνα και αλληλεγγύης στο πεδίο της κοινωνικής αναπαραγωγής, είτε με τη μορφή της διεκδίκησης, είτε με τη μορφή της αλληλοβοήθειας.

Το κοινωνικό περιβάλλον της καπιταλιστικής κρίσης είναι τόσο ρευστό όσο και βίαιο. Το ανταγωνιστικό κίνημα, περνώντας μέσα από τις συμπληγάδες της εξαθλίωσης και της καταστολής, καλείται να αντιμετωπίσει ζητήματα και να αναλάβει καθήκοντα τα οποία δεν είναι προετοιμασμένο να εκπληρώσει. Ο Γιόζεφ Ροτ, στο μυθιστόρημά του Ο Βουβός Προφήτης, γράφει ότι “μοιάζουμε μ’ εκείνον που δεν ξέρει κολύμπι κι ωστόσο πέφτει στη θάλασσα να σώσει κάποιον που πνίγεται. Όμως δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα άλλο παρά να πέσουμε. Καμιά φορά τον βοηθάμε, τις περισσότερες φορές όμως πάμε κι οι δύο στο βυθό. Και δεν είναι γνωστό αν την τελευταία στιγμή αισθάνεσαι κάποια ευτυχία ή αντίθετα μια πικραμένη αγανάκτηση”. Η νίκη μας δεν είναι προεξοφλημένη – ούτε όμως και η ήττα μας.

Συνέλευση για την Κυκλοφορία των Αγώνων

Η γειτονιά και η κεραία

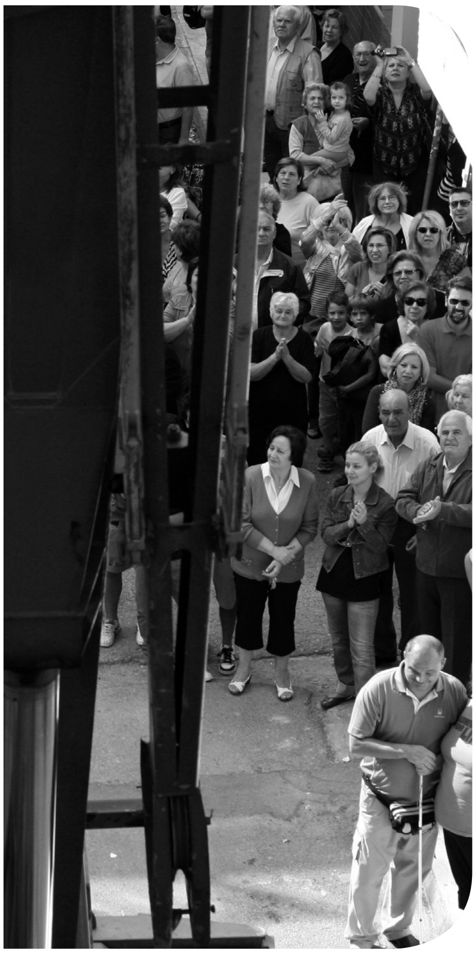
Τον περασμένο Ιούλιο, σε μια από τις πιο υποβαθμισμένες γειτονιές του δήμου Ιλίου, κάποιοι κάτοικοι ανακαλύπτουμε ότι πάνω από τα κεφάλια μας λειτουργεί ολόκληρος υποσταθμός κινητής τηλεφωνίας της εταιρίας Vodafone. Στην αρχή μια μικρή ομάδα γειτόνων, όσοι είχαμε «οπτική» επαφή με τις κεραίες, ζητήσαμε από τον ιδιοκτήτη του κτιρίου, που τσέπωνε μερικές χιλιάδες ευρώ το μήνα από την Vodafone, να απομακρύνει τις κεραίες, φυσικά χωρίς αποτέλεσμα. Επίσης αρχίσαμε να ψάχνουμε το ζήτημα με τις κεραίες κινητής τηλεφωνίας, με την ελπίδα ότι θα ανακαλύψουμε κάποια σοβαρή νομική παρατυπία ώστε να ζητήσουμε από τον δήμο την απομάκρυνση του υποσταθμού. Αυτό όμως που ανακαλύψαμε είναι ότι με μια «μαγική» κίνηση όλες οι κεραίες κινητής τηλεφωνίας είναι τυπικά νόμιμες: σύμφωνα με τον νόμο Βορίδη οι κεραίες κινητής τηλεφωνίας θεωρούνται νόμιμες για τα επομένα δύο χρόνια, μέχρι να συγκεντρώσουν οι εταιρίες όλα τα απαραίτητα έγγραφα. Κάπου εκεί αρχίζουμε να καταλαβαίνουμε ότι δεν πρόκειται να έχουμε κάποιο αποτέλεσμα μέσω της νομικής οδού, αρχίζουμε δηλαδή να συνειδητοποιούμε ότι η ίδια η γειτονιά θα πρέπει να μπει σε μια διαδικασία αγώνα. Το πλήρες ιστορικό αυτού του τοπικού αγώνα μπορείτε να το βρείτε στην διεύθυνση: ***skya.espiv.net.*** Το κείμενο αυτό φιλοδοξεί να αναδείξει ορισμένα ζητήματα που προέκυψαν σε αυτόν τον αγώνα.

Η πρώτη κίνηση που πραγματοποίησαμε σαν πρωτοβουλία κατοίκων ήταν να βγάλουμε ένα ενημερωτικό κείμενο και μια μικρή αφίσα και να τα μοιράσουμε στη γειτονιά καλώντας στην πρώτη ανοιχτή συνέλευση. Εκεί, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες κάποιων δημοτικών συμβούλων της πλειοψηφίας να μας πείσουν ότι η νομική οδός είναι η μόνη εφικτή διέξοδος, η πλειοψηφία της γειτονιάς κατάφερε να ξεπεράσει ένα πολύ σημαντικό εμπόδιο: ***αυτό της νομιμότητας ή μη της διεκδίκησης.*** Βασικό ρόλο σε αυτό το ξεπέρασμα έπαιξε το γεγονός ότι πολλοί γείτονες, έχοντας βιώσει τις συνέπειες στην υγεία τους εξαιτίας της λειτουργίας του υποσταθμού, έβρισκαν εντελώς ανούσια τη συζήτηση για το εαν οι κεραίες είναι νόμιμες ή παράνομες. Με απλά λόγια αντιλαμβανόμασταν ότι οι εκπρόσωποι του δήμου, που γνώριζαν για χρόνια την ύπαρξη του υποσταθμού, μας έλεγαν κατάμουτρα πως αν αρρωσταίνουμε νόμιμα δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα! Εξίσου σημαντική ήταν η παρουσία στη συνέλευση κάποιων κατοίκων από το κέντρο του Ιλίου, οι οποίοι είχαν συμμετάσχει στην κινητοποίηση για το κατέβασμα των κεραιών στο στούντιο του Καραμάνου και ενημέρωσαν την γειτονιά για το πώς οργάνωσαν την παρέμβαση τους στη γειτονιά και ποιός ήταν ο υπονομευτικός ρόλος του δήμου. Κυκλοφορώντας την εμπειρία του αγώνα τους αυτοί οι κάτοικοι έδωσαν την χαριστική βολή στην αυταπάτη του «να προσλάβουμε έναν δικηγόρο που θα καθαρίσει». Η συνέλευση λοιπόν αποφάσισε πως η γειτονιά πρέπει να οργανωθεί και να πιέσει το δήμο απαιτώντας την άμεση απομάκρυνση των κεραιών. Έτσι το επόμενο βήμα ήταν να βγάλουμε ένα ψήφισμα και να παρέμβουμε στη γειτονιά κυριολεκτικά πόρτα-πόρτα συζητώντας με τους γείτονες και συγκεντρώνοντας υπογραφές. Σε εκείνο το σημείο ήρθαμε αντιμέτωποι με δύο προβλήματα που συνήθως εμφανίζονται σε πολλούς τοπικούς αγώνες...

Πριν συνεχίσουμε όμως, μια απαραίτητη διευκρίνηση: στην μικρή ομάδα γειτόνων που ξεκινήσαμε να κινητοποιούμαστε, με εξαίρεση 3-4 ανθρώπους, όλοι οι υπόλοιποι δεν είχαν σχεδόν καμμία κινηματική/πολιτική εμπειρία. Επίσης η έννοια της συλλογικής οργάνωσης ήταν για πολλά χρόνια κάτι άγνωστο στη γειτονιά – η τελευταία συλλογική διεκδίκηση να μετατραπεί σε πάρκο μια δημόσια έκταση στην περιοχή χάνεται κάπου στις αρχές της δεκαετίας του ’80. Έτσι το ξεπέρασμα ορισμένων αντιλήψεων και πρακτικών μπορεί στα μάτια κάποιων πολιτικών υποκειμένων να φαντάζει «αυτονόητο» ή «εύκολο» αλλά στην πράξη δεν είναι, κι αυτό γιατί στον συγκεκριμένο αγώνα όλα ουσιαστικά ξεκίνησαν από το μηδέν.

Το δεύτερο πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίσαμε ακούει στο όνομα ***εμπιστοσύνη στη θεσμική διαμεσολάβηση***. Το πρόβλημα αυτό δεν προέκυψε καθόλου τυχαία στη συγκεκριμένη περιοχή: ένας μικρός δήμος, ένας πασόκος δήμαρχος με ένα απαράμιλλο «είμαι κοντά στον απλό πολίτη» στύλ, ο οποίος εκλέγεται με άνεση εδώ και πολλά χρόνια, κάποιοι δημοτικοί σύμβουλοι-τοπικοί παράγοντες που έχουν «προσωπική σχέση» με τους κατοίκους-ψηφοφόρους,

ένα σύστημα πελατειακών μικροεξυπηρετήσεων που έχει διάρκεια στο χρόνο. Με λίγα λόγια, η θεσμική διαμεσολάβηση του δήμου στην περιοχή δεν είναι καθόλου αφηρημένη, αντίθετα είναι «προσωποποιημένη» και συγκεκριμένη – έμελλε όμως να αποδειχτεί ότι δεν είναι και ανίκητη! Με αυτό το background ήταν μάλλον αναμενόμενο ότι πολλοί γείτονες περίμεναν πως ο «δήμος θα καθαρίσει» ή θεωρούσαν πως «χωρίς τον δήμαρχο δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα». Καθοριστικό σημείο για να σπάσει αυτή η αντίληψη ήταν η παρέμβαση στο δημοτικό συμβούλιο. Εκεί πολλοί γείτονες ήρθαν αντιμέτωποι με τις γελοίες υπεκφυγές των δημοτικών συμβούλων της πλειοψηφίας και διαπίστωσαν από πρώτο χέρι ότι ο δήμος δεν είχε καμία διάθεση να στηρίξει επί της ουσίας τον αγώνα για την απομάκρυνση των κεραιών. Η «αποτυχία» της παρέμβασης στο δημοτικό συμβούλιο ήταν εκείνο το στοιχείο που έστρεψε τη συνέλευση της γειτονιάς στην προοπτική της άμεσης δράσης. Αυτό το σημείο είναι, κατά την γνώμη μας, πολύ σημαντικό. Πολλά πολιτικά υποκείμενα της αντιεξουσίας θα θεωρούσαν την πλήρη απόρριψη της θεσμικής διαμεσολάβησης του δήμου ως ***προαπαιτούμενο*** για να ξεκινήσει οποιαδήποτε συλλογική προσπάθεια. Πιθανόν να κρατούσαν και αποστάσεις από την διαδικασία αγώνα αν η συνέλευση δεν ξεκαθάριζε από την αρχή ότι κινείται «ενάντια στο δήμο». Αντίθετα η συγκεκριμένη εμπειρία δείχνει πως τα αγωνιζόμενα υποκείμενα ξεπερνούν προβληματικές αντιλήψεις ***μέσα από την ίδια την διαδικασία του αγώνα***. Με άλλα λόγια το γεγονός ότι διαπιστώσαμε στην πράξη ποιός είναι ο ρόλος της θεσμικής διαμεσολάβησης του δήμου, μαζί με την μεταφορά της εμπειρίας αγώνα από μια άλλη γειτονιά, αποδείχτηκαν πολύ αποτελεσματικότερα από οποιαδήποτε αφηρημένη πολιτική ανάλυση.

Άμεσα σχετιζόμενο με το πρόβλημα της εμπιστοσύνης στη θεσμική διαμεσολάβηση είναι και το γνωστό πρόβλημα της ***ανάθεσης***. Ενώ από τη μια εκατοντάδες γείτονες υπέγραψαν για την απομάκρυνση των κεραιών, και αρκετοί από αυτούς συμμετείχαν στις συνελεύσεις, από την άλλη το πρακτικό κομμάτι της οργάνωσης του αγώνα έπεσε σε μεγάλο βαθμό στις πλάτες του «ενεργού πυρήνα» της γειτονιάς. Όμως αυτός ο διαχωρισμός άρχισε να διαλύεται προσωρινά την ημέρα της κινητοποίησης για το κατέβασμα των κεραιών: τόσο η μεγάλη συμμετοχή στην κινητοποίηση όσο και η αποφασιστική αντίδραση της γειτονιάς απέναντι στην προσπάθεια της αστυνομίας να συλλάβει το χειριστή του γερανού σηματοδότησαν τα πρώτα βήματα για τη ***συγκρότηση μιας πραγματικής κοινότητας αγώνα***. Αν μάλιστα λάβουμε υπόψη την ανυπαρξία συλλογικών εμπειριών αγώνα στην περιοχή, η ενεργός συμμετοχή όλων και το σπάσιμο του φόβου απέναντι στην καταστολή, αποκτούν ακόμη μεγαλύτερη σημασία. Βέβαια η αγωνιστική στάση της πλειοψηφίας της γειτονιάς δεν ήταν «ουρανοκατέβατη»: η κινητοποίηση είχε προετοιμαστεί μεθοδικά επί δύο εβδομάδες, με έναν νέο γύρο αφισοκολήσεων και συζητήσεων πόρτα-πόρτα, ενώ όλα τα πρακτικά ζητήματα της περιφρούρησης της κινητοποίησης από την αστυνομία είχαν συζητηθεί ανοιχτά στη συνέλευση. Το γεγονός ότι η κινητοποίηση πέτυχε τον στόχο της έδωσε περαιτέρω ώθηση στους κατοίκους να πάρουν την υπόθεση του αγώνα στα χέρια τους. Αυτό αποδείχτηκε από την αντίδραση της γειτονιάς στις δύο απόπειρες επανεγκατάστασης της κεραίας. Χωρίς καμία προετοιμασία, δεκάδες γείτονες συγκεντρώθηκαν μέσα σε λίγα λεπτά και πέτυχαν την διακοπή των εργασιών. Η αποφασιστικότητα και η οργή της γειτονιάς απέναντι στον ιδιοκτήτη του κτιρίου και στο συνεργείο της Vodafone ήταν κάτι το πρωτόγνωρο! Βγαίνει λοιπόν κάποιο συμπέρασμα απ'όλα αυτά; Πολλές φορές εμείς οι πολιτικοποιημένοι, θεωρώντας αυτονόητη τη συμμετοχή μας στους κοινωνικούς αγώνες, υποβαθμίζουμε τη σημασία του να έχει ένας αγώνας κάποια συγκεκριμένα θετικά αποτελέσματα. Όμως τα κοινωνικά υποκείμενα του αγώνα έχουν συνήθως διαφορετική γνώμη: ειδικά για όσους συμμετέχουν πρώτη φορά σε μια συλλογική διαδικασία, και ειδικά μέσα στη συνθήκη της κρίσης, ***το να έχει ο αγώνας θετικό αποτέλεσμα είναι ζήτημα νευραλγικής σημασίας***. Όχι τόσο γιατί λύνεται οριστικά ή συνολικά κάποιο πρόβλημα αλλά κυρίως γιατί έτσι αποκτούμε όλοι, ανεξάρτητα από τον βαθμό πολιτικοποίησης, μια στέρεη εμπιστοσύνη στη συλλογική μας δύναμη. Βασική προϋπόθεση βέβαια για να συμβεί αυτό είναι ο αγώνας να διεξάγεται μέσα από ζωντανές αυτοοργανωμένες διαδικασίες.

Σ'αυτό το σημείο είναι απαραίτητη μια δεύτερη παρένθεση: κρίσιμο ρόλο στην επιτυχία της κινητοποίησης για το κατέβασμα της κεραίας έπαιξε η μαζική παρουσία των αλληλέγγυων. Η συνέλευση της γειτονιάς είχε φροντίσει να επικοινωνήσει με την πλειοψηφία των συλλογικών εγχειρημάτων που δραστηριοποιούνται στο Ίλιον και στο Περιστέρι και να ζητήσει τη στήριξή τους. Η κινηματική εμπειρία αυτών των ανθρώπων ήταν καθοριστική ώστε να καταφέρουμε να απαντήσουμε στην προσπάθεια καταστολής της κινητοποίησης από την αστυνομία. Η παρουσία τους απέδειξε για μια ακόμη φορά ότι κανένας τοπικός αγώνας δεν μπορεί να νικήσει αν είναι κοινωνικά απομονωμένος.

Μέσα στο ζόφο της κρίσης, αυτός ο τοπικός αγώνας αναγκαστικά αντιμετώπισε και το πρόβλημα που ακούει στο όνομα Χρυσή Αυγή. Αρχικά υπήρξε το «αίτημα» 2-3 γειτόνων, είτε στη συνέλευση είτε σε μεμονωμένες συζητήσεις, να φωνάξουμε την ΧΑ «για να καθαρίσει». Κάποιοι γείτονες αντιδράσαμε δυναμικά, είτε εξηγώντας για ποιούς λόγους οι φασίστες είναι ανεπιθύμητοι στον αγώνα μας, είτε ξεκαθαρίζοντας ότι ενδεχόμενη παρουσία της ΧΑ στην γειτονιά θα οδηγούσε στην άμεση αποχώρηση μας από τη συνέλευση και άρα θα κατέστρεφε την ενότητα της γειτονιάς. Έπειτα μια γειτόνισσα τηλεφώνησε στα κεντρικά γραφεία της ΧΑ ζητώντας βοήθεια για να λάβει την απάντηση ότι «η ΧΑ δεν ασχολείται με κεραίες» - σιγά που θα ασχολούνταν οι φασίστες με οτιδήποτε βλάπτει τα συμφέροντα μιας πολυεθνικής εταιρίας! Τέλος, ο γραμματέας της ΧΑ στον Αγ. Φανούριο «προειδοποίησε» έναν γείτονα ότι τα

«κομμουνιστικά κόλπα» που κάνουμε με την συνέλευση της γειτονιάς θα αποτύχουν, οπότε θα έρθει αυτός με μερικά «παλικάρια» της ΧΑ για να λύσουν το πρόβλημα! Μετά από όλα αυτά, για όσους αντιλαμβανόμασταν με πολιτικούς όρους τον συγκεκριμένο αγώνα, το να πετύχουμε την απομάκρυνση του υποσταθμού αποκτούσε μια επιπλέον σημασία: ενδεχόμενη αποτυχία θα αποτελούσε την αφορμή ώστε η ΧΑ να κερδίσει έδαφος στη γειτονιά. Βέβαια το να βγάλουμε γενικά συμπεράσματα για την αντιμετώπιση της εξάπλωσης του φασισμού από έναν μεμονωμένο αγώνα είναι αρκετά επικίνδυνο. Οπότε θα αρκεστούμε σε δύο παρατηρήσεις για κινηματική χρήση. Πρώτον, μέσα στην παραζάλη των συνεπειών της κρίσης φαίνεται ότι κάποιος κόσμος, ακόμη κι αν δεν έχει ψηφίσει την ΧΑ, αναζητά μια νέα διαμεσολάβηση «δια πάσα νόσο και πάσα μαλακία». Το να σταθεί αυτή η φασιστική διαμεσολάβηση στα πόδια της δεν είναι και τόσο εύκολο, όχι μόνο γιατί εξ'ορισμού δεν μπορεί να είναι επί του πρακτέου «αντισυστημική» αλλά και γιατί σε πολλές γειτονιές πλέον υπάρχουν οι κινηματικές μειοψηφίες που την αντιπαλεύουν. Δεύτερον, εκτιμάμε ότι μέσα στους αγώνες που βρίσκονται μπροστά μας είναι πιθανότερο να έρθουμε σε επαφή με ανθρώπους που κουβαλάνε κάποιες αντιλήψεις της ΧΑ παρά με τους ίδιους τους χρυσαυγίτες – στη συγκεκριμένη περίπτωση οι 2-3 οργανωμένοι χρυσαυγίτες της περιοχής ήταν εξαφανισμένοι καθ'όλη τη διάρκεια του αγώνα. Το πως θα αντιμετωπίσουμε αυτές τις αντιλήψεις μέσα στις διαδικασίες αγώνα είναι ένα ανοιχτό ζήτημα που θεωρούμε ότι δεν θα έχει μια και μοναδική απάντηση...

Κλείνοντας να επισημάνουμε ότι η σημαντικότερη κατάκτηση αυτού του αγώνα ήταν ότι ***διέλυσε το κλίμα απομόνωσης στη γειτονιά***: γνωριστήκαμε, επικοινωνήσαμε, αγωνιστήκαμε μαζί, με δύο λόγια, γίναμε ξανά γειτονιά. Στο γλέντι που διοργανώσαμε μετά την «αποκαθήλωση» της κεραίας αρκετοί γείτονες εξέφρασαν λοιπόν την ανάγκη η συνέλευση της γειτονιάς να συνεχίσει την δράση της, απατώντας στις ανάγκες που δημιουργεί η συνθήκη της κρίσης. Έτσι ο «ενεργός πυρήνας» της γειτονιάς προετοίμασε μια πρόταση για τη συνέχεια της συνέλευσης επικεντρώνοντας σε τρείς αιχμές: κανένα σπίτι χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα, κανένας γείτονας χωρίς φαγητό, κανένας γείτονας χωρίς ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές η «νέα» συνέλευση της γειτονιάς κάνει τα πρώτα της βήματα. Το να καταφέρει να σταθεί στα πόδια της ως δομή αγώνα και αλληλεγγύης είναι το μεγάλο μας στοίχημα...

α.α.

Για τους αντιρατσιστικούς αγώνες στα Πατήσια

Την τελευταία πενταετία τουλάχιστον, ένα από τα μείζονα θέματα της δημόσιας σφαίρας είναι το λεγόμενο πρόβλημα του κέντρου των Αθηνών. Το πρόβλημα αποδίδεται με την κλασική εικόνα της μητρόπολης-ναρκοπεδίου. Σε κάθε βήμα ελλοχεύει και ένας κίνδυνος, συχνά θανατηφόρος. Μετανάστες-εγκληματίες έτοιμοι να ληστέψουν, να σκοτώσουν, να βιάσουν. Έμποροι ναρκωτικών (μετανάστες και αυτοί τις περισσότερες φορές), οι οποίοι διαφθείρουν την ελληνική νεολαία, μετανάστριες-πόρνες, υγειονομικές βόμβες έτοιμες να εκραγούν και να μολύνουν την ελληνική οικογένεια με HIV-AIDS. Η ζωή περιγράφεται ως αβίωτη στο κέντρο των Αθηνών. Δεν μπορείς να περπατήσεις, δεν μπορείς να κοιμηθείς, δεν μπορείς να νιώσεις ασφάλεια ούτε στο σπίτι σου. Αλλά οι κίνδυνοι δεν τελειώνουν εκεί. Οι μετανάστες δεν απειλούν τους Έλληνες μόνο με φυσική εξόντωση, αλλά και πολιτισμική. Αλλοιώνουν τη δημογραφική σύνθεση της Ελλάδας, αλλοιώνουν τη γλώσσα μας, απειλούν τη θρησκεία μας καθώς γεννάνε δίχως όριο, κατακλύζουν τους δημόσιους χώρους με τις βαρβαρικές γλώσσες τους, απαιτούν τζαμιά. Οι χώροι αναπαραγωγής αυτής της ρητορικής πολλοί. Δελτία ειδήσεων, το κοινοβούλιο, τα ΜΜΜ, οι ουρές στις δημόσιες επιχειρήσεις και τα σούπερμαρκετ. Η ιστορία έχει ειπωθεί τόσες φορές ξανά και ξανά, ώστε έχει αποκτήσει το βάρος του αντικειμενικού γεγονότος. Η Γη είναι στρογγυλή και το κέντρο της Αθήνας έχει πρόβλημα. Το πρόβλημα του κέντρου των Αθηνών είναι λοιπόν αντικειμενικό, είναι τεράστιο και απαιτεί αντίστοιχη λύση. Μια εκδοχή για τη λύση του προβλήματος είναι η επίσημη, οργανωμένη από το κράτος: επιχειρήσεις-σκούπα (με αποκορύφωμα τον Ξένιο-Δία), εγκλεισμός των μεταναστών σε κέντρα κράτησης, δολοφονίες στα σύνορα, καταστολή και διαπόμπευση των μεταναστριών (και μη) εργατριών του σεξ, κατάργηση του νόμου για την ιθαγένεια. Μια άλλη εκδοχή εκπορεύεται από κομμάτια της κοινωνίας: υποτιμητικά βλέμματα και χειρονομίες, μαχαιρώματα και ξύλο, εμπρησμοί αυτοσχέδιων τζαμιών και πογκρόμ. Εδώ θα

ασχοληθούμε με αυτήν την δεύτερη εκδοχή, του κοινωνικού ρατσισμού, καθώς απέναντι σε αυτήν έχουν δοθεί οι περισσότερες απαντήσεις από πλευράς του κόσμου του κοινωνικού ανταγωνισμού.

Ο ρατσισμός στην Ελλάδα είναι παλιά ιστορία. Την τελευταία περίοδο όμως μπορούμε να παρατηρήσουμε δύο σημαντικές διαφορές. Πρώτον, η ρητορική του, όπως αναφέραμε ήδη, έχει αποκτήσει αδιαμφισβήτητη ισχύ. Δεύτερον, έχει σημειώσει μια ποιοτική, οργανωτική αναβάθμιση. Δηλαδή, ο κοινωνικός ρατσισμός πλέον έχει αποκτήσει χαρακτηριστικά κινήματος. Δημιουργεί κοινωνικές σχέσεις, ασκεί πιέσεις, καθορίζει πολιτικές. Οργανωτικές μορφές του αντιμεταναστευτικιού-αντιεγκληματικού «κινήματος» είναι οι γνωστές επιτροπές κατοίκων. Οι επιτροπές κατοίκων δεν είναι απλά και μόνο βιτρίνα της Χρυσής Αυγής, όπως πολλοί θέλαμε να πιστεύουμε, όταν κάναμε την ερώτηση «στον Άγιο Παντελεήμονα είναι κάτοικοι ή φασίστες;». Οι επιτροπές κατοίκων είναι κοινωνικές διαδικασίες, όπου η Χ.Α. κέρδισε την πολιτική ηγεμονία, αναδείχθηκε πρωτοπορία. Φυσικά, τα πράγματα δεν είναι τόσο απλά, η ιστορία του Αγίου Παντελεήμονα είναι μεγάλη[1], αλλά είναι σημαντικό να καταλάβουμε ότι η Χ.Α. δεν πέταξε μια μέρα την υπογραφή «επιτροπή κατοίκων» και την επόμενη άρχισε να μαχαιρώνει μετανάστες και οι κάτοικοι κοίταγαν. Υπήρχε από τη μία μια κρίσιμη μάζα ρατσιστών κατοίκων, οι οποίοι ζητούσαν λύση και από την άλλην ένας πολιτικός σχηματισμός ο οποίος είχε σχέδιο και στρατηγική για τη λύση. Οι νεοναζί λοιπόν, σχεδόν ανενόχλητοι, οργάνωσαν τους ρατσιστές κατοίκους και πέτυχαν να αποκτήσουν ζωτικό χώρο, έδαφος για να κοινωνικοποιήσουν τις θέσεις τους και από εκεί να αποκτήσουν πανελλαδική αναγνώριση και αποδοχή, όπως φάνηκε και από τις εκλογές.

Η ιστορία δεν τελειώνει στον Άγιο Παντελεήμονα. Η Χ.Α. χρησιμοποιώντας τον σαν ορμητήριο προσπαθεί εδώ και δυό χρόνια τουλάχιστον να αποκτήσει βάσεις στις γύρω γειτονιές, με ιδιαίτερη έμφαση στην περιοχή των Πατησίων (Πλ. Αμερικής, Πλ. Αγίου Νικολάου). Από το φθινόπωρο του 2012 οι προσπάθειες αυτές έχουν ενταθεί πάρα πολύ, με την οργάνωση πογκρόμ (μικρότερης και μεγαλύτερης έντασης) και αντιμεταναστευτικών-αντιεγκληματικών συγκεντρώσεων. Παρ' όλα αυτά δεν φαίνεται να σημειώνουν την ίδια επιτυχία (προς το παρόν). Μήπως οι κάτοικοι των Πατησίων είναι λιγότεροι ρατσιστές; Μήπως αγαπούν περισσότερο τους μετανάστες της γειτονιά τους; Μήπως είναι κομμουνιστών εγγόνια; Με αρκετή σιγουριά θα απαντούσαμε όχι (για το τελευταίο ερώτημα βέβαια, δεν κοιτάξαμε και τα γενεαλογικά τους δέντρα). Αυτό που ήταν διαφορετικό (αυτό το οποίο μπορούμε να εντοπίσουμε τουλάχιστον) ήταν η στάση του κόσμου του ανταγωνισμού.

Πρώτον, οι απαντήσεις ήταν άμεσες. Σε κάθε ρατσιστική συγκέντρωση οργανώθηκε και αντισυγκέντρωση, συχνά και διαδήλωση. Ακόμη οργανώθηκαν αρκετές συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις χωρίς να έχει προηγηθεί κάποιο ρατσιστικό κάλεσμα. Ο άμεσος χαρακτήρας των κινήσεων έχει μεγάλη σημασία, επειδή, όπως είπαμε, η διαδικασία οργάνωσης των επιτροπών κατοίκων είναι διεργασία κοινωνική, δεν πέφτουν από τον ουρανό. Δεν αποτελείται (μόνο) από έμμισθους της Χ.Α. και των μπάτσων, αλλά από κοινωνικά υποκείμενα τα οποία χτίζουν σχέσεις, νιώθουν αυτοπεποίθηση, υπολογίζουν το κόστος της πολιτικής τους ένταξης και δράσης. Η άμεση παρέμβαση των αντιρατσιστών/τριων-αντιφασιστριών/ων είχε σαν αποτέλεσμα να αντιμετωπιστούν οι επιτροπές κατοίκων στα Πατήσια στα πρώτα τους βήματα, όταν δηλαδή είναι ακόμη ευάλωτες και αδύναμες. Δεν σταμάτησαν δηλαδή οι ρατσιστές να είναι ρατσιστές, αλλά ο φόβος για τις συνέπειες της οργάνωσής τους υπερνικάει, προς το παρόν, την επιθυμία τους για οργάνωση. Έτσι, ο κοινωνικός ανταγωνισμός δεν επιτρέπει, προς το παρόν, στη περιοχή να γίνει νέος Άγιος Παντελεήμονας, ζωτικός χώρος των νεοναζί και των ρατσιστών.

Δεύτερον, κρίσιμη ήταν και η επιλογή της μορφής των αντιδράσεων στις κινήσεις των νεοναζί και των ρατσιστών κατοίκων, αυτή των δημόσιων συγκεντρώσεων. Μια απλή προπαγανδιστική δουλειά κατά πάσα πιθανότητα δεν θα είχε σημαντικά αποτελέσματα. Όποιος και όποια έχει βρεθεί σε μοιράσματα έχει διαπιστώσει ότι τα ορθολογικά επιχειρήματα δεν είναι πολύ αποτελεσματικά απέναντι στους αγανακτισμένους κατοίκους των γειτονιών του κέντρου. Ό, τι επιχείρημα και να προβάλεις, όποια στατιστική και να επικαλεστείς, τα ρατσιστικά μυαλά θα βρουν κάτι για να πουν ή στο τέλος θα παραδεχτούν απλώς ότι είναι και λίγο ρατσιστές. Οι δημόσιες συγκεντρώσεις δεν είχαν τόσο τον χαρακτήρα της αντιπληροφόρησης, να ενημερώσουν δηλαδή τους Έλληνες κατοίκους ότι οι μετανάστες και οι μετανάστριες κάτοικοι δεν είναι τέρατα και ότι οι νεοναζί είναι μαχαιροβγάλτες. Αυτά είναι γνωστά και οι περισσότεροι κάτοικοι της περιοχής έχουν πάρει και την αντίστοιχη θέση. Οι δημόσιες συγκεντρώσεις έδειξαν σε κάθε ενδιαφερόμενο ότι οι αντιρατσιστές/τριες και οι αντιφασίστριες/ες της περιοχής είναι πολλοί και αποφασισμένοι, κάτι που θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπ' όψιν τους.

Μια μιλιταριστική δράση από την άλλην (η οποία είναι και αρκετά της μόδας τον τελευταίο καιρό) δεν θα είχε την αντίστοιχη επιτυχία, αφού σε αυτές τις συγκεντρώσεις εκτός από τους οργανωμένους αντιρατσιστές/τριες και αντιφασίστριες/ες έκανε την εμφάνισή του ένα ακόμη υποκείμενο. Τα θύματα της ρατσιστικής βίας, οι μετανάστες και μετανάστριες κάτοικοι της γειτονιάς. Μετανάστες κυρίως αφρικανοί και σε μικρότερο αριθμό ασιάτες εμφανίστηκαν στις αντισυγκεντρώσεις. Η παρουσία τους μάλιστα ήταν πολύ

δυναμική, αφού σε κάποιες από αυτές ήταν περίπου ο μισός αριθμός των συγκεντρωμένων, φώναζαν συνθήματα, ήταν εξοπλισμένοι για την αυτοάμυνά τους, κορόιδευαν τους ρατσιστές κατοίκους που κοίταζαν από τα μπαλκόνια τους ή από το απέναντι πεζοδρόμιο. Έσπασαν έτσι το στερεότυπο που υπάρχει σε πολλά άτομα του ανταγωνιστικού χώρου, ότι οι μετανάστες είναι απαθείς και δεν έχουν την ικανότητα να οργανωθούν μένοντας αθόρυβοι παρατηρητές του μπραντεφέρ μεταξύ των νεοναζί και των αντιφασιστών. Μια μιλιταριστική, συνωμοτική δράση[2] δεν θα μπορούσε να δώσει χώρο στην επικοινωνία μεταξύ αντιρατσιστών/τριων και μεταναστών/τριων, μια συμμαχία κρίσιμη για την έκβαση του αγώνα ενάντια στους ρατσιστές και τους νεοναζί. Τόσο λόγω της ίδιας της φύσης της, όσο και λόγω της θέσης των μεταναστών/τριων, των οποίων η ελευθερία κρέμεται από μια κλωστή, αποκλεισμένοι από τα προνόμια της γαλάζιας ταυτότητας.

Οι αντιρατσιστικές συγκεντρώσεις στα Πατήσια αναδεικνύουν ένα παράδειγμα αγώνα, το οποίο πρέπει να λάβει σοβαρά υπ' όψιν ο κόσμος του ανταγωνισμού. Η άνοδος της ακροδεξιάς έχει προκαλέσει μεγάλη αμηχανία σε αρκετούς και αρκετές. Απόψεις που συγκατανεύουν στο ότι υπάρχει πρόβλημα στο κέντρο της Αθήνας (άλλο από τους ρατσιστές), που λένε ότι η κρίση σπρώχνει τον κόσμο προς τα δεξιά, που πιστεύουν ότι οι φασίστες θα αντιμετωπιστούν στρατιωτικά (κατά μείζονα λόγο), είναι αποτέλεσμα αυτής της αμηχανίας και προβλημάτων, οργανωτικών και πολιτικών, που ταλαιπωρούν εδώ και χρόνια το ανταγωνιστικό κίνημα. Οι συγκεντρώσεις αυτές λοιπόν στάθηκαν πραγματικό εμπόδιο στην προέλαση του ρατσισμού και των νεοναζί στη γειτονιά και άνοιξαν δρόμους επικοινωνίας με τους μετανάστες και τις μετανάστριες κατοίκους. Πιο συγκεκριμένα οι μετανάστες/τριες κάτοικοι ήταν οι μόνοι άνθρωποι της γειτονιάς, οι οποίοι ανταποκρίθηκαν στα καλέσματα, αν εξαιρέσουμε τους ελάχιστους προοδευτικούς Έλληνες κάτοικους. Το γεγονός αυτό θα έπρεπε να προβληματίσει όσους και όσες θεωρούν στρατηγική επιλογή να προσπαθούν να εξηγούν στους ρατσιστές Έλληνες κατοίκους γιατί να μην είναι ρατσιστές, αντί του να χτίσουν πολιτικές και καθημερινές σχέσεις εμπιστοσύνης και αγώνα με τους μετανάστες και τις μετανάστριες κάτοικους[3]. Τα πράγματα είναι ακόμη ρευστά και σίγουρα δεν θα έπρεπε να εφησυχαζόμαστε. Ο ελληνικός ρατσιστικός ζόφος είναι μεγάλος, οι κινήσεις καταστολής του κράτους ενάντια σε εγχειρήματα του κοινωνικού ανταγωνισμού στην περιοχή εντείνονται. Αν κοιτάξουμε και σκεφτούμε όμως πάνω στα πράγματα που οι ίδιοι συμμετέχουμε και κάνουμε, τότε μπορούμε να καταλάβουμε ποιες επιλογές θα μας φέρουν σε καλύτερες θέσεις μάχης.

ιάσονας κ.

Υποσημειώσεις

1 Όπως έχουν δείξει κι άλλοι σύντροφοι και συντρόφισσες, βλ. Autonome antifa, "Επιτροπές κατοίκων – κατάδυση στο μέλλον του ελληνικού φασισμού".

2 Αν και το θεωρούμε εξίσου σημαντικό, δεν θα αναφερθούμε εδώ στο μιλιταρισμό σε σχέση με την στρατηγική της έντασης.

3 Σίγουρα σε κάθε γειτονιά υπάρχουν προοδευτικοί Έλληνες κάτοικοι οι οποίοι δεν γουστάρουν τους νεοναζί, και είναι ζητούμενο αυτοί οι άνθρωποι να σταματήσουν να φοβούνται και να εκφραστούν.

editorial

Το έντυπο που κρατάτε στα χέρια σας είναι αποτέλεσμα συλλογικής εργασίας και εκδίδεται με ευθύνη της Σ.υνέλευσης για την Κυ.κλοφορία των Α.γώνων.

skya@espiv.net

Το συγκεκριμένο τεύχος βγαίνει σε μια (ελπίζουμε προσωρινή) συγκυρία ύφεσης των κοινωνικών αγώνων, μέσα σε ένα κενό που φαινομενικά επικρατεί η κρατική παντοδυναμία, η κινηματική ηττοπάθεια, ο κοινωνικός κανιβαλλισμός/εκφασισμός και οι εκλογικές αυταπάτες. Εμείς επιλέγουμε να επιστρέψουμε στα βασικά που σηματοδοτούν την μέχρι στιγμής ήττα μας και να επιμείνουμε στους αγώνες πάνω στους οποίους θα χτιστεί η ενδεχόμενη αντεπίθεση μας στον πόλεμο των αφεντικών. Έτσι, στο κεντρικό κείμενο προσπαθούμε να αναλύσουμε τα χαρακτηριστικά και τα όρια των γενικών απεργιών της τελευταίας τριετίας –με τελευταίο σταθμό την αποτυχία της 48ωρης απεργίας στις 7/8 Νοέμβρη-, να καταδείξουμε τις ευθύνες της λογικής της «μεγάλης νύχτας» που μας έφεραν ως εδώ και να συμβάλλουμε στο ξεπέρασμα της μέσα από την κριτική διερεύνηση της πραγματικής κατάστασης στην οποία βρίσκονται οι αγώνες σε εργασιακούς χώρους και γειτονιές. Γι' αυτό στρέφουμε την προσοχή μας στους αγώνες νέων φιγούρων εργαζόμενων/ανέργων (όπως τους εργαζόμενους/ες στα 5μηνα «κοινωφελή προγράμματα» και στα τηλεφωνικά κέντρα της HOL) και στους αγώνες σε επίπεδο γειτονιάς, είτε ενάντια στην υποβάθμιση των συνθηκών της ζωής μας (όπως στην περίπτωση της κινητοποίησης ενάντια στις κεραίες στο Ίλιον), είτε για τη δημιουργία κοινοτήτων αγώνα ανάμεσα σε «ντόπιους» και μετανάστες (όπως συμβαίνει στην περίπτωση της πλατείας Αμερικής).

Η Σ.Κυ.Α. είναι μια συνέλευση ανθρώπων που προέρχονται από διαφορετικές κοινωνικές και πολιτικές εμπειρίες. Τι κοινό έχει μια σερβιτόρα με ένα φοιτητή; Ο πληροφοριακός εργάτης με τη μετανάστρια καθαρίστρια; Ο ομοφυλόφιλος με έναν άνεργο; Τι σχέση έχει η Σ.Κυ.Α. με τους άλλους εκμεταλλευόμενους -καταπιεζόμενους; Μία απάντηση έχουμε να δώσουμε: τους μικρούς και μεγάλους αγώνες που ξεσπούν εδώ και 'κει. Αυτή την πραγματική κίνηση των κοινωνικών ανταγωνισμών μας ενδιαφέρει να κατανοήσουμε, να κριτικάρουμε, να αναδείξουμε και να διαδώσουμε σε αυτές τις σελίδες. Με γνώμονα τις αναγκές και τις επιθυμίες μας. Για την αλλαγή των καθημερινών μας σχέσεων. Για την κοινωνική απελευθέρωση.

Η συνέλευση πραγματοποιείται κάθε Κυριακή στις 18:30 στο Αυτόνομο Στέκι (Ζωοδόζου Πηγής 97 και Ισαύρων, Εξάρχεια).

skya.espiv.net